PROSVETNI DELAVEC

Štev. 15 Ljubljana, 14. oktobra 1955 Leto VI.

Urejuje uredniški odbor. Odgovarja Jože Zorn. Uredništvo in uprava Nazorjeva 3/I. Telefon številka 21-397. — Letna naročnina din 300.—. Štev. ček. računa 60-KB-1-Ž-140 — Tisk Časopisno založniškega podjetja Slovenski poročevalec.

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV

Učni načrt za zgodovino

(Odlomki iz referata tov. Hainza na zborovanju v Kopru)

Če naj se zgodovina v osnovni šoli obravnava v obliki živo opisanih prizorov, torej bolj v obliki zgodb in ne zgodovine — tako da bi otrok zgodovinsko snov tudi doživel, so bile formulacije v učnem načrtu iz leta 1950 pravo nasprotje tej metodi, na primer »Kratka označitev poteka in pomena francoske revolucije«, »Kratki biografski podatki o Karlu Marksu in osnovne misli iz Komunističnega manifesta«; označitev prilik v predmračni dobi, karakterizacija Nagodbe itd. 3. Tak učni načrt je nujno vodil k dociranju, dijake pa k učenju na pamet pretežkega po učnem načrtu izdelanega učbenika.

Sestava nekoliko trajnejšega učnega načrta za osnovne šole zahteva rešitev vsaj glavnih problemov poučevanja zgodovine v osnovni šoli. Ni dovolj naročiti komisiji sestaviti boljši učni načrt od dosedanjega. Kakor ni mogoče zgodovinarju znanstveniku vsestransko osvetliti nekega obdobja brez predhodno opravljenih detaljnejših študij, tako bo tudi treba opraviti določeno podrobno delo kot osnovna priprava za sestavo bodočih učnih načrtov.

Pri zgodovini v osnovni šoli se ne bomo mogli naslanjati le na splošna spoznanja otroške psihologije in na dosedanje neorganizirane izkušnje poedincev praktikov, temveč bodo potrebne organizirane specialne preiskave.

Enaka po sodelovanju so aktualna tudi pri vprašanju uvajanja učencev v pouk zgodovine; to uvajanje v zgodovino pa imamo danes v tretjem razredu osnovne šole v okviru domoznanstva. Učitelji — praktiki so to potrebo izrazili že večkrat v tisku in na svojih zborovanjih. Splošno je ugotovljeno, da je najprimernejša metoda za uvajanje učencev v kasnejši pouk zgodovine uporaba lokalno zgodovinskih dejstev (lokalni zgodovinski podatki seveda oživljajo pouk zgodovine tudi v nižji gimnaziji). Viri za lokalno zgodovino pa so zelo raztreseni; nekateri so še v arhivih, drugi pa že delno zbrani v različnih revijah, knjigah in časopisih. V nekaterih okrajih že danes marljivo zbirajo ta lokalno zgodovnski material. Pri delu bodo nujno morali sodelovati — v kolikor že ne sodelujejo — zgodovinarji ter pomagati učiteljem, ki so dali pobudo za to delo. S svojim strokovnim znanjem bodo morali paziti, da te zbirke ne bodo vsebovale lokalno zgodovinskih posebnosti oziroma slučajnosti, temveč konkretne, tipične primere, ki naj ponazarjajo splošno slovenski, jugoslovanski in svetovni razvoj. Z uporabo lokalno zgodovinskih dejstev ne moremo negovati lokalpatriotizma.

Učni načrt za osnovne šole bo moral bolj kot dosedaj upoštevati, da uporaba lokalne zgodovine ni edina metoda pri uvajanju učencev v zgodovino. Zgodbe o pomembnih osebnostih, ki jih bo dijak kasneje srečal pri pravem zgodovinskem pouku, ga bodo prav tako uvajale v zgodovino.

Toda temu surovemu, suhemu in mrtvemu lokalno-zgodovinskemu materialu je treba dati življenje, preliti ga je treba v žive pripovedke oziroma zgodbe, ki bodo prevzele učenca.

Za celo vrsto snovi iz sedanjega učnega načrta za osnovne šole nimamo izdelanih dramatično in živo opisanih zgodb. Dosedanji napori poedincev so šele majhni začetki velikega dela, ki ga bo treba opraviti. Pomoč zgodovinarjev pri tem delu bo dala boljše in hitrejše rezultate; omogočila bo večjo skladnost teh zgodb z zgodovinskimi dejstvi in boljšo izbiro snovi za te literarne obdelave. Zgodovinarji bi tudi laže zbrali vse tiste zgodbe, ki so že napisane za zgodovino drugih jugoslovanskih narodov.

Pomembno reformo, bo moral doživeti pouk zgodovine v nižji gimnaziji. Smatram, da smo po vojni potegnili preveliko pregrajo med zgodovino v osnovni šoli in nižji gimnaziji. Ravno v nižji gimnaziji je danes največ vežbanja golega spomina. Namesto pomembnih poedinosti in živih podob je tu zgodovinski pouk poln sumaričnih pregledov. Tudi pojave družbenega in ekonomskega značaj bo treba obravnavati na konkretnih, pomembnih dogodkih in osebnosti, kolikor bo pač mogoče.

Če je dijak v nižji gimnaziji že sposoben urejati posamezna dejstva, delati primerjave s sočobnostjo in preteklostjo, razumeti vzroke in posledice in končno dogodke tudi ocenjevati, je zanj vendar vse to mnogo laže, če sprejema snov v živi, nazorni, plastični obliki.

Prav učni načrti lahko odločno posežejo v to našo povojno zgrešeno prakso. Ravno za nižje gimnazije je zaradi tega potrebno najprej izdelati učne načrte, ki ne bodo vsebovali le ciljev zgodovine, učne snovi in splošnih navodil — temveč natančne in obširne podatke o uporabi pomožnih in nazornih sredstev, vključevanje lokalne zgodovine itd. Slovenska predvojna metodska literatura take podrobne učne načrte že pozna. Navedba učne snovi oziroma učnih tem, pa ne bi smela imeti oblike preglednih prikazov zgodovinskega razvoja, temveč bi morala vsebovati posamezne konkretne zgodovinske pojave oziroma dejstva.

Zdi se mi, da je vprašanje obsega znanja, oziroma zadovoljiv odgovor na vprašanje, katera in koliko dejstev je treba v šoli nujno obravnavati, jedro učnih načrtov in zgodovinskega pouka sploh. Vprašanja kvantitete znanja si nismo nikoli dovolj resno postavili. Vse pripombe o sedanjem stanju zgodovinskega pouka na šolah, gredo največkrat na rovaš preobremenjevanja spomina dijakov z zgodovinskimi dejstvi. Jasno je, da se ne da eksaktno ali generalno ugotoviti, koliko znanja, je neobhodno potrebno. Tisti, ki menijo čim več in tem boljše, pozabljajo, da ima zgodovinski pouk poleg posredovanja znanja tudi druge naloge. Če hočemo doseči, da bo zgodovinsko znanje dijakov pomagalo pri razumevanju sodobne družbene situacije in njenih problemov, da bo torej dijak pridobljeno znanje aktivno obvladal, da mu bo pridobljeno znanje ostalo v zavesti, tako, da bo lahko z njim oblikoval novo znanje.

Menim, da tudi v sedanjih učnih načrtih vprašanje obsega znanja ni zadovoljivo rešeno. Nekaj je bilo storjenega v tej smeri v učnih načrtih za osnovne šole, za I. in II. razred gimnazije, v učnih načrtih za višjo gimnazijo pa je bila vključena še kulturna zgodovina, število ur pa se v celoti ni zvečalo, temveč zmanjšalo.

Korak naprej predstavlja letošnji novi učni načrt za zgodovino v višjih razredih gimnazije. Novi učni načrt obsega tudi kulturno zgodovino (zgodovina filozofije, glasbe, upodabljajoče umetnosti, elemente, literarne zgodovine, politične ekonomije ter razvoj tehnike in znanosti). Važno je, da se obvarujemo napak, ki bi lahko nastopile pri pouku kulturne zgodovine. Nevarnost kopičenja snovi, golega naštevanja bo v težnji po čim večji temeljitosti tu še večja. Če upoštevamo, da zgodovina in le zgodovina vojn in vladarjev in tudi ne le zgodovina gospodarstva, družbene politike, temveč enota, ki jo je treba razumeti kot medsebojno učinkovanje vseh naštetih elementov, je jasno, da proučevanje kulturne zgodovine ne bo moglo biti le dodatek ostali zgodovini temveč jo bo treba obravnavati skupno z ostalim dogajanjem tam kjer je v celotnem dogajanju pomembna. Poglavja iz kulturne zgodovine pri pouku ne bodo neki izrezki iz sicer samostojnih disciplin, temveč del celotnega zgodovinskega dogajanja določene dobe.

Pri pouku zgodovine filozofije kot posebnega predmeta na primer je naloga predavatelja temeljito obravnavati nazor, ideje tega ali onega filozofa, nasprotno pa bo v zgodovini isti filozof le predstavnik določenega filozofskega gledanja nastalega v določenih družbenih in političnih pogojih — torej tipičen pojav časa. Zgodovinar bo z obravnavanjem kulturne zgodovine le osvetlil splošne zgodovinske tokove.

Predavateljski kader je bil na uvedbo kulturne zgodovine v snovnem in metodskem pogledu povsem nepripravljen. Evidentno je, da je pri uvajnju kulturne zgodovine v učne načrte treba pripraviti kot pomoč predavateljem poseben tečaj s predavnji iz kulturne zgodovine metodike obravnavanja kulturne zgodovine. Rezultat takega tečaja bi lahko bil poseben priročnik, ker je jasno, da kratka leksikonska navodila kot dodatek k sedanjemu načrtu in gola navedba literature ne more zadostovati. Pri tem bi bilo dobro izkoristiti letošnje izkušnje s podobnim tečajem na Hrvatskem. Vse to pa je le izhod v sili, novi predavateljski kadri za zgodovino bodo morali kulturno zgodovino spoznati že v času svojega šolanja.

Dosedanja kritika učnega načrta za kulturno zgodovino očita, da ta ni izdelan z isto kompleksno metodo in v istem obsegu kot učni načrt za gospodarsko, družbeno in politično zgodovino. Gotovo se bo učni načrt za kulturn zgodovino moral spopolnjevati v pogledu metode in verjetno so v njem tudi pretiravanja v osnovnem pogledu. Ni lahka stvar dati ob takem obilju snovi kot jo predstavlja kulturna zgodovina, kulturni zgodovini pravo mero. Ob obilju snovi in ob dejstvu, da kulturno zgodovino šele sedaj uvajamo v pouk, menim, da je večja konkretnost v navajanju bistvenih pojavov kulturnega udejstvovanja in tipičnih predstavnikov idejnih ter kulturnih stvaritev namestu in da ne bo zavajala predavatelja v preobširno obravnavanje teh pojavov oziroma posebnosti. Vsekakor pa bodo nastopili v pogledu metode obravnavanja kulturne zgodovine določeni problemi in prav bo, da bi bili predavatelji na negativne in na pozitivne izkušnje v tisku čimprej opozorjeni.

Rigorozna zahteva po takojšnjem popolnem izvajanju učnega načrta za kulturno zgodovino bi rodilo v šoli mnogo diletantizma ter smatram, da je na mestu postopno uveljavljanje učnega načrta — v skladu z zmogljivostjo predavateljev.

Novi učni načrt s svojimi uvodi za posamezna obdobja oziroma lekcij bo usmerjal predavatelja na čim večje povezovanje dejstev ter bo istočasno pomagal pri izbiri dejstev s katerimi bo osvetlil določen pojav in hkrati pa mu bo s to povezavo zgodovinskih dejstev kazal na bistveno razliko pri poučevanju zgodovine v nižjih oziroma v nižih gimnazijah.

Posebno poglavje v procesu izobraževanja v naših šolah predstavlja koordinacija predmetov. Za harmonično izobrazbo mladine je važno, da podremo stene med posameznimi predmeti. Če predstavlja zgodovina vodilno družbeno disciplino, ki določa okvir mnogim drugim, ni rečeno, da zgodovinar ne bo izkoristil znanja, ki ga pridobe dijaki pri ostalih predmetih, zlasti pri slovenščini, tujih oziroma klasičnih jezikih ter geografiji. Te stroke se morajo stalno dopolnjevati. V novem učnem načrtu so bili storjeni uvodni koraki za koordinacijo in sicer največ s slovensko literarno zgodovino. Tako se bosta seveda predmeta dopolnjevala v vsakem razredu zaradi približno istočasnega obravnavanja istih obdobij ter še posebej v seminarju, ki ga učni načrt priporoča. Vprašanje koordinacije pa ne more biti rešeno s samo formalno sinhronizacijo zgodovine in slovenske literarne zgodovine. Koordinacijo je treba uresničevati od ure do ure v okviru učne snovi. Predavatelj mora spoznati medsebojne odnose, povezave in stične točke z ostalimi, zlasti s sorodnimi disciplinami ter djaku z različnih strani posredovati oziroma osvetliti učno snov. Menim, da je tu težišče vsake koordinacije.

Naloga predavateljev je, da se stalno posvetujejo in medsebojno podpirajo. Prepričan sem, da bi mogli naši praktiki že sedaj marsikaj povedati o svojih izkušnjah glede koordiniranega dela. V času, ko učni načrt priporoča — za enkrat še ne predpisuje koordinirano seminarsko delo — bi bila popularizacija teh izkušenj zelo dragocena.

Sporedno obravnavanje obče in nacionalne zgodovine po novem učnem načrtu pomeni prav tako velik napredek v smeri večje povezave predmetov in bolj harmoničnega znanja. Paziti bo treba, da bo ta pridobitev tudi trajno obveljala, ter praksi dokazati, da ni bojazni, da bi se nacionalna zgodovina utopila v obči.

Novi učni načrt priključuje zgodovini predmet Družbena in državna ureditev Jugoslavije. Neverjetno je, kako malo smo vsa leta obravnavali pouk tega predmeta, kako mehanično smo sprejemali vsakokratni učni načrt, dasi je predavateljem delal stalne težave, celo večje kot zgodovina. In vendar je to predmet, ki najbolj neposredno uvaja dijaka v sodobne probleme in jih vzgaja v zavedne državljane.

Zgodovinar bo ob tej spojitvi ugotovil, da je ta združitev povsem naravna, ker imata oba predmeta skupni cilj in skupno snov. Saj na primer ni mogoče ločiti NOB in naše družbene ter državne ureditve. Ali ne bi bil pouk zgodovine v primeru ločitve le kronika najnovejših dogodkov — se bo spraševal zgodovinar, podrobno, globlje obravnavanje pa bi prevzel drug predmet. Ali ne pomeni ločitev nezaupanja pouku zgodovine? Kakšni vzgojni smotri še ostanejo zgodovinarju ob obravnavanju najnovejše zgodovine, če mu te naloge prevzame nekdo drugi. Če zgodovinski pouk ne opravlja uspešno svoje naloge, oziroma ne dosega smotrov, ki jih ima, se je treba prizadevati za izboljšanje tega pouka, ne pa mu odvzeti njegovih specifičnih nalog.

Na drugi strani pa je bila v časopisju že izražena bojazen, da se bo ob spojitvi obeh predmetov predmet Družbena in državna ureditev utopil v zgodovini in da se bo zgodovinar omejil le na obravnavanje strukture zakonodajnih in izvršnih organov oblasti, pravic in dolžnosti državljanov, ostali čas pa bo porabljal za zgodovino. Gotovo je tudi res, da imamo več jamstev, da bodo dijaki temeljito spoznali državno in družbeno ureditev, če se bo ta obravnavala kot poseben predmet, kajti v nasprotnem primeru obstoji stalna nevarnost, da bo zgodovinar obravnaval le zgodovino.

Smatram, da bi bilo treba temeljito proučiti vprašanje enega ali obeh predmetov in še posebej vprašanje ciljev, izbire snovi predmeta državne in družbene ureditve Jugoslavije ter njegov odnos do zgodovine. Da je ta predmet eno najbolj neprečiščenih vprašanj, dokazuje tudi to, da je bila še pred kratkim izražena misel, da priključimo predmet geografiji.

V srednjih strokovnih šolah, kjer pripravljajo mladino na praktičen poklic in kjer so ure za splošno izobraževalne predmete skopo odmerjene, bo mogel učni načrt za zgodovino po mojem mnenju zajeti le najnovejšo zgodovino in sedanjo ureditev Jugoslavije. Tesna povezava zgodovine in sodobnosti bo pri dijakih strokovnih šol, ki so usmerjeni v praktično življenje napravila pouk učinkovitejši kot pa zgodovina kot samostojen predmet.

V zvezi z najnovejšo zgodovino in družbeno ter državno ureditvijo bi bilo treba tudi proučiti kako vključiti učne načrte na obravnavanje povsem sodobnih, aktualnih problemov, pojavov in dogodkov, ki jih sedaj doživljamo. Vprašanje je, ali naj bi bilo to sistematično ali priložnostno obravnavanje aktualnih dogodkov. S tem bi šolo bolj približali resničnemu življenju in dijake uvajali v razumevanje vsakodnevnih problemov.

Morda bi lahko imele te ure obliko diskusij. Diskusije ne bi smele biti kronika dogodkov, temveč smiselna predelava dejstev in objasnjevanje pojmov, ki jih dijaki sami ne obvladajo, ki so jim pa blizu in ki jih zanimajo. Nekaj zagotovila, da je tvarina vredna diskusije bi imeli, če bi morda predstavljal osnove tem diskusijam revijalni oziroma periodični tisk.

Z novimi šolami v novo šolsko leto

Kadarkoli in kjerkoli se razpravlja o prosveti in sploh o pedagoško-vzgojni problematiki, se navadno sliši z vseh strani: »Ja, Ljubljana! Vam v Ljubljani je lahko! Imate dovolj in še preveč prosvetnega kadra, ker si učitelji in profesorji želijo biti vsi v Ljubljani!« Pa tudi ko je bilo govora o materialnih pogojih šolstva, si navadno slišal podobne pripombe: »V Ljubljani so pač čisto drugačni pogoji za delo kakor na podeželju. Krasne šole, učila, knjižnice... Saj ni čuda, če so uspehi v šolah najboljši.« No, ker pa je sedaj že javna tajnost, da je Ljubljana v letošnjem šolskem letu komaj še ušla tretji izmeni v osnovnih šolah in da stanje šolstva ni tako rožnato, kakor so si ga zamišljali mnogi naivni občudovalci glavnega mesta, si oglejmo, kako je s šolskimi zgradbami v sami Ljubljani in v novem ljubljanskem okraju, ki sedaj zavzema ves nekdanji ljubljanski okoliški okraj, mesto Ljubljana in še precejšnja področja nekaterih bivših sosednjih okrajev.

Po osvoboditvi sicer šole v sami Ljubljani niso bile v večji meri uničene, kakor je bil to primer n. pr. v Mariboru, pač pa so bile povečini bolj ali manj poškodovane, opustošene in zanemarjene. V bivšem okraju Ljubljana-okolica pa je bilo uničenih, to je deloma porušenih, deloma pa požganih skupno 3/4 vseh šolskih poslopij. Največ je bilo uničenih na Dolenjskem, v Tuhinjski dolini in v Črnem grabnu. Popravila in obnove teh šol so tekle sorazmerno počasi. Toda v zadnjih dveh, treh letih, se je stanje temeljito spremenilo. Lahko rečemo, da je v teh letih ljubljanski okoliški okraj storil za napredek šolstva toliko, da ga lahko stavimo za zgled vsem okrajem v republiki. Iz Letopisa OLO Ljubljana-okolica lahko razberemo, da je porabil v letu 1953 za adaptacije 22 milijonov 884.000 dinarjev, za novogradnje pa 59 milijonov 230.000 dinarjev, torej je v letu 1954 bilo porabljenih: za adaptacije šolskih poslopjih 25 milijonov 169.000 dinarjev, za novogradnje pa 138 milijonov 135.000 dinarjev.

V letu 1953 je bila prosveta udeležena v primeri s skupnim investicijam OLO s 27,4 %, v letu 1954 s 35,2 % in približno enako toliko v letu 1955.

Pa to so samo gole številke, ki so sicer zanimive, vendar pa premalo žive. Življenjsko bi se glasile nekako takole: v zadnjih dveh, treh letih, je bila obnovljena večina šol, ki so bile zelo slabe. Mnogi kraji pa šol sploh niso imeli, poučevali so v privatnih kmečkih hišah. V Veliki Kostrevnici in v Vačah so imeli zasilne učilnice v gasilskem domu, v Topolu (Katarina nad Medvodami) v župnišču itd. V teh krajih pa so v teh zadnjih dveh, treh letih rastle in zrastle nove šole: v Veliki Kostrevnici, na Vrhu Treh kraljev, v Ilovi gori, Dolu, Krki, Hrastovem dolu, Škofljici, na Jančah, v zadnjih štirinajstih dnevih so odprli na Topolu in v Šentožbaltu. Lepe nove zgradbe, nova kulturna središča in že v začetku oktobra bo odprta še ena šola na Vačah. — Marsikdo bi mislil, da je na tem področju, to je v bivšem ljubljanskem okoliškem okraju, že vse urejeno. Toda če se malo razgledamo po okraju, izvemo in vidimo: da imajo v Šmartnem (v Tuhinjski dolini) štirioddelčno šolo, za katero imajo samo eno učilnico, druga pa je zasilna v prostoru nad hlevom, v Tunjicah pri Kamniku je šola v mežnariji, v Štangi v vlažni, privatni hiši, v Rakitni gostuje v župnišču, v samem Kamniku je osnovno šolo zasedla gimnazija. Tako bi lahko našteli še vrsto krajev — menda jih je vseh okoli trideset, ki imajo dobiti nova šolska poslopja za osnovno šolo. Poleg teh pa je še potrebnih precej zgradb za gimnazije: Stiška popolna gimnazija se stiska v nekdanjih neprimernih samostanskih prostorih, kamniška zaseda osnovnošolske prostore, pa na Vrhniki, v Grosuplju, Logatcu, Mengšu. Gimnazije smo ustanovili nimajo pa še najosnovnejših pogojev za uspešno delo, to je primernih šolskih prostorov, da ne govorimo o opremi, učilih, učnem kadru in drugem!

Pa v sami Ljubljani? Danes ima Ljubljana šest osnovnošolskih poslopij manj, kakor jih je imela med obema vojnama, število učencev pa je v zadnjih treh, štirih letih poraslo od cca 6000 na letošnjih cca. 10.000 šolarjev z 297 oddelki. Na periferiji še nekako gre — v dveh šolah imamo celo po eno učilnico neizkoriščeno (Rudnik, Besnica). Zato pa so toliko bolj prenapolnjene šole v središču mesta: Vrtača, Ledina, Bežigrad, Moste, Vič in druge. Vrtača in Moste imajo učilnice v privatnih zgradbah izven šolskega poslopja, Ledino smo razbremenili s tem, da odvzemamo prostore mladini v Domu Anice Černejeve. Vse šole imajo do zadnjega kotička zasedene prostore dopoldne in popoldne. — Podobno, deloma še bolj kritično je na gimnazijah, kjer so vsi prostori zasedeni tudi še v večernih, deloma nočnih urah z raznemi tečaji itd. Če se organizacijska oblika obveznega šolstva ne bo izpremenila in se ne bo povečalo število šol, gimnazijskih prostorov, bi čez dve leti, ko bodo prišli sedanji tretji razredi osnovne šole v gimnazijo, zmanjkalo prostorov.

Zaradi tega je razumljivo, da je bivši MLO moral nujno začeti z gradnjo novih šolskih poslopij. Škoda samo, da so začeli resno delati šele letos. Vse predolgo so trajale priprave, študije in načrti so se zavlačevali tako, da so v prejšnjih letih vzbujali upravičeno godrnjanje državljanov. Toda v letošnji zgodnji pomladi je delo steklo. Zaživela so gradbišča osnovne šole heroja Tomšiča (na Poljanah), gimnazije v Šentvidu in v Polju. Vse tri zgradbe bodo velike, impozantne zgradbe, osnovna šola bo imela dvanajst oddelkov, gimnaziji po osemnajst oddelkov z vsemi ostalimi prostori, ki so potrebni za sodoben pouk (kabineti, delavnice, telovadnica, šolska kuhinja, risalnica, itd.). Samo za te tri šole je bilo, oziroma bo letos investirano 130 milijonov dinarjev iz sredstev MLO, poleg sredstev, ki jih je dala JLA za gradnjo gimnazije v Šentvidu in ki bo dokončana že prihodnje leto v celoti — kot prva. — Poleg tega pa v zadnjih dveh letih Ljubljana tudi ni zanemarjala ostalih šol, saj so bile mnoge že v zelo slabem stanju. Adaptirala je osnovne šole: Prule, Moste, Ledino, Ježico in poslopje I. gimnazije. Razen tega pa je lani odprla novo šolo v Besnici, ki jo je začel graditi že pred priključitvijo Besnice k Ljubljani — okoliški okraj. Vendar pa ne smemo tudi misliti, da bodo potrebe Ljubljane vsaj za silo zadovoljene, če bodo zgrajene te tri nove šolske zgradbe. Samo za splošno izobraževalne šole bi morala dobiti Ljubljana približno 20 novih velikih šolskih poslopij, poleg teh pa še vrsto novih šol za strokovne šole, ki se danes stiskajo v neprimernih prostorih, v barakah, ali pa jih sploh ni in imajo vajenci n. pr. absolvirati svoje šolanje v poletnih tečajih, ko imajo na razpolago šolske in internatske prostore.

Še čisto malo kritičnega pogleda na nove šole. Kakor smo veseli vsake nove šole, ne moremo biti zadovoljni, če ta nova šolska poslopja, ki bi naj služila svojemu namenu dolga leta in celo desetletja, ne ustrezajo svojemu namenu niti danes, ko so še nova. Naj povemo, da sta n. pr. v Hrastovem Dolu in na Topolu zlastli novi šoli enorazrednici, čeprav imata dve šoli že po dva oddelka. Šola na Topolu n. pr. razen ene šolske sobe nima nikakršnih prostorov za šolsko delavnico, šolsko kuhinjo, knjižnico, pionirsko sobo, prostor za kabinet ne ustreza; skratka — šola ne ustreza v pedagoškem pogledu, to je za šolske namene, za katere je bila zgrajena. Z enorazrednicami kulturnega nivoja ljudstva ne bomo dvigali in šolska poslopja morajo poleg tega, da ustrezajo v arhitektonskem in higiensko-zdravstvenem pogledu — ustrezati tudi — in v prvi vrsti — v pedagoškem pogledu potrebam sodobnega pouka in kulturno-prosvetnim potrebam svojega šolskega okoliša.

Kongres učiteljev

Kongres učiteljev, predmetnih učitlejev in profesorjev FLRJ pomladi v Opatiji, je sklenil, da se iz dosedanjih dveh Združenj formira le eno. To velja za Centralni odbor in za Republiške odbore, v merilu okrajev ali občin pa naj se društva svobodno formirajo. Ta sklep je bil posledica nove upravno politične razdelitve, po kateri so nove občine prevzele skoraj vse funkcije bivših okrajev.

Združenji učiteljev in profesorjev Bosne in Hercegovine sta prvi ta sklep uresničili, in sicer sta 26. in 27. septembra letos imeli svojo republiško; bila je obračun dosedanjega dela, hkrati pa ustanovna skupščina nove organizacije: Združenja učiteljev in profesorjev BiH. V prvem delu sta društvi delali ločeno, po razrešnici pa skupno. Dva referata, od katerih je eden do kraja razčistil organizacijska vprašanja, drugi pa podal obračun dela in nakazal vso problematiko, sta dala mnogo snovi za diskusijo; ta je bila izredno svobodna in pisana. Poudaril bi, da njihovi problemi niso po vsebini prav nič drugačni od naših, so pa dosti obnežnejši, težji in bolj komplicirani. Mogoče imajo prav zato prosvetni delavci BiH tako široko pomoč in toliko razumevanja prav pri vseh činiteljih. Naj navedem nekaj misli iz diskusije;ta je bila posebno ostra okrog vprašanja kadrov ter materijalnega stanja šolstva in prosvetnih delavcev.

Od približno 5000 učiteljev BiH jih do danes nad 2000 še ni opravilo izpitov (predhodna, diplomskih in praktičnih). Soglasna je bila ugotovitev, da je bila pomoč tem ljudem do sedaj nenačrtna in dostikrat le simbolična in da so ti zaslužili nekaj več. Na njihovih, dostikrat šibkih ramenih, je ležalo vse šolsko in izvenšolsko delo z vsemi tisočerimi drobnimi nalogami. Mimogrede naj omenim, da je ljudsko prosvetno delo obvezno in da ga tudi uresničujejo po uradni liniji. Imeli bodo nove tečaje, na koncu pa bodo takoj opravljali izpite. Kljub pomanjkanju kadrov pa bodo po 1. aprilu. 1956 leta začeli odstranjevati vse prosvetne delavce, ki ne kažejo volje, da bi se izpopolnjevali. — Pomanjkanje kadrov, posebno v gimnazijah in strokovnih šolah, je privedlo nekatere okraje do tega, da so za vsako ceno te kadre kupovali. Tako je nastala pravcata anarhija, posebno v industrijskih središčih. Tako je bil primer, da je mlajša učna moč prejemala z dodatki v naturi 50.000.— din, starejši tovariš na istem zavodu pa 12.400. — Kakšni so bili na takem zavodu odnosi in delo, ni težko uganiti (Tuzla). Izvršni svet je bil končno prisiljen, da je s posebnim odlokom ukinil vse take in podobne »dopunske plate«. Razne dodatke imajo v BiH urejene približno kot pri nas. Dosti so tudi govorili govorili o realnih plačah, ki naj bi nadomestile sedanje razne dodatke. — Ta republika je po osvoboditvi zgradila nad 500 novih šolskih zgradb. Še danes pa so predeli, kjer ni šol, in otroci ostajajo nepismeni. Problem nepismenih je še vedno. Tečaji za nepismene niso dali zaželenih uspehov. V zadnjih zimi so formirali oddelke za mladino, ki je prerasla šolo, pa je ostala nepismena. Pohajanje teh šol je obvezno. V zaostalih predelih pa imajo prav tako še težave z žensko mladino, saj jo starši neradi pošiljajo v šolo. Šole gradijo občine, gradijo jih okraji, krepko pomoč jim nudi tudi republika. Svet za prosveto in kulturo BiH je bil udeležen na republiškem proračunu: leta 1947. z 8.19 %, 1948. z 9.8 %, 1949. z 9 %, 1950. z 9.9 %, 1951. z 10.4 %, 1952. z 21,1 %, 1953. z 22.4 %, in leta 1954 samo Svet za prosveto s 14 %. Dnevno prihajajo deputacije, ki zahtevajo nove šole. Zanimiva pa je težnja ljudi, da se borijo za popolne gimnazije. Strokovne šole jim nekako niso pri srcu. Tako ima danes cela Hercegovina tri strokovne šole, pač pa vrsto gimnazij. Istočasno pa raste tovarna poleg tovarne, ki ne bodo terjale pisarjev, temveč dosti bolj strokovne kadre. — Izredno pereč je tudi problem inšpektorjev, saj kot pri nas nimajo rešenih materialnih zadev. Inšpektor je na okraju človek za vse. Sicer pa starejšega kadra skoraj ni. (Povprečna učiteljeva starost v republiki je menda nekaj pod 26. let). Občutno se jim bo poznala odtegnitev nad 200 sposobnih moči, ki so jih potegnili za načelnike na občine. Še so govorili o stanovanjskih problemih, o nenačrtnih gradnjah, o premeščanju, o družbenem upravljanju, ki je pokazalo ponekod prav lepe uspehe. Predvsem so ljudje lahko mobilizirali na materialnih vprašanjih, manj na vzgojnih. Prav tako jim tudi učbeniki delajo prilično preglavice. Živo se tudi zanimajo za reformo šolstva. Ugotovljeno pa je, da priprave za reformo potekajo predaleč od njih in da se sami nekako ne morejo udeleževati razpravljanja. Dosti časa so posvetili tudi vprašanju tiska na splošno (močan pojav plaže in še slabšega, tu so zahtevali pomoč oblasti), posebno pa še svojega pedagoškega tiska, ki ima iste bolezni kot po ostalih republikah: premalo naročnikov, premalo dopisnikov in šibko materialno stanje. — Vsa ta diskusija se je prepletala številnimi primeri iz praktičnega dela in življenja na terenu. Poudariti pa moram, da je v celoti izzvenela optimistično, da se ti ljudje zelo dobro zavedajo svojega poslanstva, da jim je jasna njihova odgovornost, da pa pri vsem tem terjajo ustrezne pogoje za svoje delo.

Dosti so razpravljali tudi o delu organizacije oziroma o delu društev, teh bo v prihodnje nad 200. Že do sedaj so imeli vsako leto vrsto tečajev, nekatere celo skupaj s črnogorskimi učitelji. (tečaj za izdelavo učil, kmetijski seminar in podobno). Za osnovno nalogo društev po občinah pa so postavili strokovno izpopolnitev svojega članstva. Do konca tega šolskega leta bodo storili vse, da bo čim več učiteljev opravilo izpite.

Naj h koncu omenm še dva velika uspeha, ki so jih prosvetni delavci BiH dosegli. Ob desetletnici osvoboditve so pripravili razstavo celotnega šolstva; njej so dodali še delo Rdečega križa in vseh masovnih organizacij. Razstava je bila odprta prav te dni. Ogromno razstavljenega materiala, od izdelkov raznih strokovnih šol pa do pregleda njihove založniške dejavnosti, grafikonov, slik in raznih tabel prikazuje vse napore oblasti in prosvetnih delavcev za kulturni dvig dežele. Razstavo so pripravili v najlepšem prostoru, kar ga Sarajevo premore ,v Gradski viječnici. Kot drugi uspeh naj navedem vrnitev Učiteljskega doma našim organizacijam. Lepo stavbo v sredini mesta, zgrajeno tik pred vojno, je mestna občina izločila iz stanovanjske skupnosti.

Tudi partizanska šola je ustvarila novo življenje

Ko prosvetni delavci ob desetletnici pregledujemo prehojeno pot našega dela v naših šolah in na vsem kulturnoprosvetnem poprišču, nas nehote popelje spomin na tiste velike dni borbe, ki so pred desetimi leti dokončali prvo obdobje našega novega življenja in je v njih tudi velik del prosvetnih delavcev dal svoj delež tako kot borec-partizan ali aktivist-partizanski učitelj in kulturnik-prosvetar. Kakor je komaj minilo prvo desetletje, ko smo začeli v miru graditi novo življenje, so še vsi tisti veliki dnevi borbe tako blizu, da ne moremo iz njih izluščiti onega velikega, ki bi potrebovalo boljšega pisca, spretnejšega pripovedovalca, pravim za dejanje, dogodek, lahko bi rekli tudi akcijo, ki je enako z uspehom na bojnem polju tudi na šolskem, kulturnem polju — dala vidnega izraza. Vendar bom le skušal iz spomina izluščiti nekaj drobnih slikic, ki naj pokažejo, da je tudi partizanska šola že v NOB pomagala ustvarjati naše novo življenje.

Štirindvajset pionirjev in pionirk je prvega maja leta 1942 v Gotenici na Kočevskem spoznalo partizane; ti so prišli iz Kočevske Reke in jim povedali, da so Italijani pregnani iz Kočevja in da se na cerkvenem zvoniku na velik praznik naše prve svobode vije rdeča delavska zastava. Šola je čez noč postala partizanska in že je v njej čul naš pionirček ime Tito, narisal partizansko zvezdo in puško. Toda vse prehitro in iznenada je prišlo vse to in iznad Snežnika ter Friderihštajna smo že slišali zamolklo grmenje, ki je bilo znak, da sovražnik obkoljuje prvo partizansko osvobojeno ozemlje in uničje našo mlado rast... Vendar pa okupator ni mogel uničiti partizanov, čeprav je požgal številne vasi na Kočevskem in odgnal v sužnost na stotine zavednih Slovencev. Takrat sta zgoreli šoli v Borovcu in Stalcarjih na Kočevskem in nad 100 pionirjev je izgubilo svoje domove. V Gotenico in v Kočevsko Reko so se vselili Italijani in otroci so morali poslušati z grenkobo v srcih o »hvali in slavi« Italijanov na ruskem bojišču... Toda pionirji v Borovcu, Brigi, Inlaufu, Ravnah pa so kljub temu, da je okupator požgal njihovo šolo, ob pomoči takratnega rajonskega sekretarja — pok. učitelja Zmaga Mokorela — pričeli spoznavati partizansko borbo in taktiko ter se obenem tudi učili nalog pionirja-kurirja. Nimam prostora, da bi naštel vse akcije, ki so jih izvedli ti pionirji, saj so rastli na novem osvobojenem ozemlju pod Krempo in Kapičem, kamor so Italijani le redko prihajali. Da, tudi to je bila partizanska šola, ki je kalila mlade borce za svobodo!

Prišlo je leto 1943 in kapitulacija Italije. Tudi na Kočevskem pod Snežnikom in Krempo ter Kapičem in Boričem so pomagali pogumni pionirji razoroževati umikajoče italijanske kolone in še mi je v spominu sedemletni pionirček Lojzek, ki je z leseno puško na rami ustavil italijanskega oficirja, ko je jezdil na konju, ga razorožil ter poslal naprej brez konja in orožja..., ali pa, ko je pionirček Tonček pripeljal v vas pol italijanske stotnije, oborožene, da smo jo »rešili« tega bremena... Da, taki pogumni pionirji so vzrastli v partizanski šoli! In ko smo bili rešeni Italijanov, je bil tudi tu že začetek rednega pouka na osvobojenem področju — tokrat že prave organizirane partizanske šole. Iz Upravne komisije IOOF je učiteljstvo prejelo prve dekrete, od okrožij pa navodila za začetek pouka. Solsko leto 1943-44 smo začeli v drugi svobodi nadvse svečano. Spominjam se, da smo imeli v Gotenici lepo svečanost, na kateri so pionirčki recitirali, pozdravili pa so šolarje zastopniki KP, OF, AFZ, ZSM in partizanov. Takrat smo tudi izbrali prvi roditeljski svet, ki je iz vrst zastopnikov organizacij in staršev tvoril prvi partizanski šolski odbor; ta je potem ves čas šolskega pouka skrbel za materialne potrebe šole in učiteljstva. V šoli je zadonela že partizanska pesem »Hej Slovenci«, naučili smo se že Borovo »Hej brigade«; ostali pouk pa je tekel po določenem načrtu in je vseboval v glavnem v skrčeni obliki zahtevano osnovno znanje. V zgodovini smo že govorili o borbi partizanov in ostalih narodov, ki so se borili za osvobojenje sveta pred fašisti. V prostem času pa so pionirčki naši prvi ljudki oblasti — terenskemu odboru — pomagali stražiti, dalje zavezniški misiji, ki je sprejemala vojaško pomoč iz zraka, in partizanski bolnišnici, kaj je tudi bila v kraju; zanjo so zbirali zdravilna zelišča in jagode. Sami pa so si že takrat ustanovili pionirski odred, izbrali svoje prvo vodstvo, ki je pomagalo tako učitelju kot TOOF in partizanom. Kratka jesenska nemška ofenziva, ki je šla tudi skozi te kraje, je le začasno ustavila naše šolsko delo, vendar pionirji niso mirovali, pridno so se sukali okrog vojakov in njihovega orožja ter pokvarili marsikatero strojnico, avto...

Sredi novembra pa smo spet začeli. Ker smo bili v nevarnosti, da sovražnik, ki se je utaboril v Kočevju in Ribnici, ne iznenadi našega pouka in dela, so pionirčki-šolarji v času vsega pouka stražili in se na določenih mestih menjavali vako uro ter tako opozarjali učitelja, da se bliža morda nevarnost. V šoli pa je tekel pouk skoraj brez presenečenj. Ker je bilo vedno več problemov, kako našo porajajočo partizansko šolo utrditi, ji dati trdnejše temelje, je bila sredi januarja 1944 sklicana v vasi Nova sela pri Banji loki v Kostelu prva konferenca prosvetnih delavcev-partizanov, učiteljev rajona Banja loka. Vodil jo je takratni raj. sekret. pok. učitelj Zmago. Sprejeli smo okvirni načrt in vnesli vanj tudi že nov predmet, ki je po vojni pred leti prerasel v moralni pouk Bili smo polni novih smernic, ko smo se razšli na svoje šole in nadaljevali po novem načrtu naše delo v šoli. Meseca maja pa je bila sklicana v šoli Fara ob Kolpi širša konferenca prosvetnih delavcev iz takratnega notranjsko-dolenjskega področja, na kateri smo se pomenili tudi že o novi šoli v svobodni Jugoslaviji, poleg tega pa so padle tudi prve misli in predlogi o ustanovitvi strokovne prosvetne sindikalne organizacije. Ni nas srašilo preletavanje sovražnikovih letal, ki so prihajala onkraj Kolpe iz Pavelićeve Hrvatske. Spominjam se, kako smo nato pohiteli še ob Kolpi navzgor proti Osilnici in se tam malo poveselili. Zaključili smo prvo šolsko leto 1943-44 v naši partizanski svobodi in uspehi niso nič zaostajali za sedanjimi. Pionirji so prejeli lična izpričevala, ki so bila že tiskana v naši partizanski tiskarni in so imela v celoti le enotno oceno za vse predmete. Pionirji seveda niso počitnic uporabljali za počitek, ampak pomagali krajevnim organizacijam in še posebno partizanom, ko so prihajali skozi našo vas. Posebno so se odlikovali pri obdelovanju tako imenovane »partizanske njive«, na kateri so skupno z mladinkami okopavali in nato pospravili iz nje poljske pridelke, ki so bili potem za partizane. Večkrat pa so se v »igri« šli tudi partizane in sovražnike in takrat je vas odmevala od »jurišev« ter bega sovražnikov, le večkrat je bilo težko najti »ljudi« za — sovražnike...

Stopili smo v drugo partizansko leto šole 1944-45, torej v leto, ki so ga pionirčki v Gotenici in drugod že pričakali v resnično pravi svobodi. Ker pa je bil sovražnik vedno bolj predrzen in je češče ponavljal vpade na to ozemlje, je pisec šel na šolo Briga pod Kapič, kjer je imel menjevalni pouk: enkrat v Gotenici, drugič v Brigi. Seveda je v tem času, ko me v Gotenici ni bilo, učil pionirčke mladi pionir Segov Tonček, saj je že takrat kazal večje sposobnosti. Posebno je bilo njegovo delo uspešno na prosvetnem polju, kajti sam je napisal nekaj igric in skečev, v katerih je igral vodilno vlogo in tudi režiral. Ta pogumni pionirček je danes — učitelj na Dolenjskem. Tudi v Brigi je delo teklo uspešno. Tu naj bi posebej omenil aktivno delo tamkajšnjih krajevnih šolskih svetov Gornje in Dolnje Brige, ki sta še posebej skrbela za material in učitelja. V Gornji Brigi smo v tem času vzpostavili majhno enooddelčnico; učila je mladinka Zefka iz vasi. Seveda ji je bilo treba večkrat v pomoč, ali znašla se je in le škoda, da po vojni ni nadaljevala v šoli. Tudi moram omeniti, da smo imeli v teh dveh letih na našem ozemlju učitelji partizanskih šol redne mesečne konference, ki jih je vodil za ves kočevsko-reški sektor podpisani in moral večkrat tudi v pomoč okrožnemu nadzorniku tov. Gerlancu ter pomagati učiteljicam-novinkam pri pouku. Marsikaj bi se dalo tudi o tem napisati. Spominjam se, da smo imeli uvedene tudi hospitacije. Da, pa niso bile mačje solze, kako učiti, naučiti, ko je primanjkovalo zvezkov, svinčnikov, da o črnilu sploh ne govorim, pa čitank... In vendar smo se znašli: tako so pisali otroci na primer v Brigi na odrezke, ki smo jih dobili iz partizanske tiskarne »Triglav« na Goteniškem Snežniku, zvezke pa se nam je posrečilo dobiti prav iz Pavelićeve »Hrvaške«, iz Reke, Karlovca... in enako svinčnike. Preko naših gospodarskih komisij pri raj. odboru, ki je zamenjaval našo koruza in krompir ter druge pridelke za sol, tobak, sladkor in tudi za zvezke, svinčnike .. No, s čitankami pa smo si pomagali, kar je še ostalo iz bivše Jugoslavije, posojali smo si jih med seboj, v glavnem pa nam je služil naš partizanski tisk — Pionir, pa tudi ostali, saj ni bilo redko, da smo čitali: Poročevalca, Pravico, Mladino. Spominjam se, da je IOOF razpisal za 10 najboljših opisov iz NOB v obliki šolskih nalog, ki naj jih napišejo pionirji. Pa se je ojunačil tudi Segov Tonček in bil med desetimi počaščen, da je bil priobčen njegov spis v »Slovenskem poročevalcu« 1944. Po vojni sem isti spis zasledil tudi v naši »Prvi čitanki«... Se me boste vprašali, kako in kje je potekal pouk? Včasih v razredih, če so bile šole, največkrat pa pod smreko ali v sobah naših aktivistov. Za tablo pa so nam služila večkrat vrata. Tudi kredo smo si sami oskrbeli. Posebno so bili iznajdljivi na neki šoli v Kostelu, pa še v naš konec smo jo dobili. Seveda kreda ni bila prava. V sosednji vasi so Italijani še med ofenzivo 1942 uničili cerkev, pa tudi notranjo opravo, pionirčki pa so se znašli in prinesli v šolo kose razbitih »svetnikov«; ti so nam dobro služili potem za pisanje na tabli...

V kočevsko-reškem sektorju pa smo v teh letih imeli tudi vrsto večjih kulurno-prosvetnih prireditev — mitingov, na katerih so seveda sodelovali z velikimi uspehi tudi naši pionirji. Vsak mesec je bil tak miting, in tako so nastopali pionirji iz Gotenice celo že s telovadnimi vajami. Vsaka šola je imela svoj pionirski pevski zbor; nastopal je redno z več narodnimi in še posebej partizanskimi pesmimi, zapeli smo tudi zborno vsi zbori skupno; igrali so krajše skeče, recitirali Prešerna, Župančiča, predvsem pa naše partizanske pesnike Seliškarja, Bora itd. Tudi Kajuhovo »Veš, mati« smo že imeli na naših mitingih. Kraji: Kočevska Reka, Gotenice, Nove lazi, Mrzli potok, Koče, Briga, Osilnica so bili prizorišča teh prireditev, pri katerih pa je sodelovala tudi odrasla mladina z zbori in skeči. Spominjam se, da smo pripravili večjo stvar v Mrzlem potoku, toda nemška hajka nas je pregnala v Brigo in smo tam imeli svoj program. Ob teh prilikah smo imeli navadno zjutraj našo učiteljsko konferenco, nato sestanek kulturno-prosvetnih odborov posameznih vasi, popoldne pa je bil nastop. Ker se je začela razvijati v takratni naši šoli tudi že telovadba, smo se že pripravili na prvi nasop in že sestavili obvezne vaje za pionirje, pa nas je sovražnik z novimi hajkami odvrnil od tega, ostali pa so nastopi na mitingih kot prave akademijske točke: vaje, skupine, plesi itd. In vse to delo, ki je zrastlo v takratni partizanski šoli, je bilo delo in uspeh prosvetnih delavcev-partizanov.

Pa še na neko obliko našega dela bi rad opozoril. V Loškem potoku je zrastla v letu 1944 prava prva nižja gimnazija, ki je kmalu dobila na osnovni šoli v Fari ob Kolpi svojo posestrimo. Tu je v višjih razredih te šole — nekaki današnji »osemletki« — se začel pouk po gimnazijskem predmetniku in je tudi predaval nekaj časa v njej pisec. Danes je na tej šoli nižja gimnazija, ki je zrastla iz takratne partizanske »osemletke«. Tako torej vidimo, da so mnoge oblike naše nove šole, ki so danes v našem življenju, zrastle že iz prvotnih oblik takratne partizanske šole.

Ker je imela takratna partizanska šola veliko vlogo in nalogo v času NOB, je to spoznal tudi sovražnik in napel vse sile, da bi to našo rast uničil. Pogoste hajke so sicer za nekaj časa — ali tudi samo ur — prekinile naše delo, toda uničiti naše šole niso mogli! Okupator ali njegovi hlapci so često pretepali pionirje, toda ti niso izdali ne enega učitelja! Zato so iskali med izdajalci imena in če se jim je posrečilo, so le tu in tam ujeli kakega našega učitelja ter ga potem zverinsko umorili. Tu so znani primeri mučeniške smrti naših kolegov: Prešernove Štefke v Loškem potoku, Venturinijeve v Straži na Dolenjskem, Lunačka Francija na Mirni, Jurančičeve pri Škocjanu, obeh zakoncev Hobek iz Dol. nemške vasi — in še bi jih lahko našteli, ki so dali svoja dragocena življenja tudi za našo šolo.

Ko danes učimo v naši svobodni šoli, pa včasih občutimo, da bi to ali ono moralo biti v redu — zvezki, knjige itd., pa se spomnimo, kako smo to delali in v NOB brez tega — izvrševali svoje dolžnosti, nas mora biti res včasih ob takem godrnjanju sram! Vsi dobro vemo, posebno tudi učitelji, prosvetni delavci-partizani, da naša nova Jugoslavija ustvarja ob težavah in borbi za lepši jutrašnji dan vse dobrine, ki bodo prav gotovo ustvarile tudi naši šoli še boljše pogoje. Deset let je že tu, kratka doba, a iz porušenih šol so zrastle velike svetle zgradbe, ki v njih novi rod sprejema iz ust in src nas nove misli, ki so prevevale borce, aktiviste, partizanske učitelje in pionirje. To nam je porok, da bomo šli v še lepše dni naše domovine in življenja.

Marjan Tratar, Ledinek

Pripombe k učnemu načrtu

za matematiko za nižje razrede gimnazij

Ker so nastale s šolskim letom 1955-56 spremembe v tedenskem številu ur za matematiko v drugem in tretjem razredu, je potrebno, da ustrezno tem spremembam tudi snov v učnem načrtu pregrupiramo.

V prvem razredu je gradivo nespremenjeno.

Zaradi manjšega števila ur v drugem razredu premaknemo poglavje o ploščinah v tretji razred; ostalo gradivo je v razpoložljivem času lahko obdelati.

V tretjem razredu obdelamo poglavja o relativnih številih, računske operacije z algebrajskimi izrazi vključno deljenje in razstavljanje iz četrtega razreda; poleg tega še kvadratni in kubični koren. Geometrijsko gradivo obsega ploščine, krog, opise geometrijskih teles in Pitagorov izrek.

Ker je v tem razredu uspešno delo odvisno od pravilne koordinacije geometrije in algebre, je sestava podrobnega učnega načrta za ta razred nujna.

Snov četrtega razreda ostane letos nespremenjena. Prihodnje leto pa bo odpadlo poglavje o deljenju in razstavljanju.

Orientacija po teh navodilih je nujna. Navodila bodo izšla tudi v Objavah SPK LRS.

(Iz sekretariata SPK—LRS)

Pri Turških kolegih

(Glej tudi članek »Tešekkür edreiml« v 13. št. Prosvetnega delavca)

Za temeljitejši ogled sodobne Turčije je bila seveda naša pot Istambul—Bursa—Ankara prekratka, saj ni zajela zelo svojevrstnih pokrajin na jugu in vzhodu države. Vendar pa je tudi ta zadoščala, da smo morali v marsičem popraviti svoje mnenje o »azijski« državi, ki je vsaj po svojem hotenju mogoče celo bolj evropska od Evrope same. Če je Carigrad še vedno levantinsko mesto, sta pa zato Bursa (Brusa) in Ankara (Angora) v svojih novih predelih čistokrvna brata vsakemu zapadnoevropskemu mestu. Revolucija iz leta 1922 je dala svoj neizbrisen pečat vsemu javnemu življenju: zakonodaji, gospodarstvu, upravi in šolstvu. Pomislimo samo na črkopis! Kakšen pogum in kakšno neomajno vero v pravilnost svoje poti je moral imeti reformator Turčije Ata Türk, da se je lotil tako tvegane zadeve. Skopa desetletja, ki nas ločijo od dneva, ko je pričel uresničevati svoje zamisli, so mu dala prav. Danes se razen v šolah za duhovniški naraščaj povsod goji zgolj latinica. Za uvedbo latinice je bil tudi analfabetizmu zadan hud udarec — saj je odstotek nepismenih padel na polovico nekdanjega števila.

Za nas je turški črkopis dokaj enostaven, vokali imajo skoraj isto glasovno vrednost kot nemški. Tudi Turki poznajo svoj ü in ö, ki ga tudi pišejo tako kot Nemci. Za polglasnik pa uporabljajo i brez pike (ı). Pri konzonantih so nam tudi zelo blizu, le da namesto naše strešice pri č in š postavljajo znamenje pod črko (ç in s). Le črka g ima včasih strešico (ğ) in jo je treba tedaj brati kot naš j ali pa, kar je še bolj pogosto podaljšati predhodni vokal. (2556 m visoka gora nad Burso, ki jo vidite na sliki, se imenuje Uludag. Ta g samo podaljša prednji samoglasnik, da se izgovori kot nemški dvojni aa). Pač pa je treba c brati kot dž (cami — džami, to je džamija) in j kot ž (plaj — plaž — plaža). Drugih težav v turškem črkopisu našega bralca ni.

V Bursi, nekdanji prestolnici, mestu dve stotih vodnjakov, so se tiste dni zbirali prosvetni delavci Turčije na svoje vsakoletno zborovanje. Pa tudi v stalnem letnem taborišču pod Uludagom, kjer so šatorili, smo jih obiskali. Tako smo imeli dovolj prilike za razgovore, saj se v tako velikih skupinah vedno najde ta ali oni, ki govori angleško, francosko ali pa nemško (na splošno se pa z učitelji težko sporazumeš brez turškega tolmača, ker večina ne obvlada nobenega tujega jezika). Ti razgovori in pa poznejši ogledi nekaterih šol v Istambulu in Ankari so nam dali precej vpogleda v organizacijsko in šolsko delo naših tovarišev. Organizacija pri njih še ni enotna in tudi še dolgo ne bo zadeva vseh. Materialna vprašanja absolutno prevladujejo. Turški kolegi s svojimi plačami niso zadovoljni in se bore za zboljšanje. Zasebne šole, ki so zelo številne, precej bolje plačujejo svoje sodelavce, ne dajejo pa zato pravice do pokojnine. Državni učitelji imajo pravico do polne pokojnine po 25 letih službe, vendar pa znaša ta le 50 do 60% plače. Pač pa dobi vsak učitelj po določenem številu let pravico do nekakšne odpravnine, ki doseže ob upokojitvi svojo zgornjo mejo.

Se nadaljuje

ERNEST TIRAN:

Marginalije k razpravi o šolski reformi

(Glej tudi številko 14!)

Med nami je še vedno nekaj in kar preveč ljudi, — in to celo med tistimi, ki bi smeli od njih upravičeno pričakovati, da bi gledali širje —, ki mislijo, da je reševanje prosvetne problematike stvar drugorazrednega pomena, da sta kultura in prosveta nekak luksus, svilena kravata, ki si jo o praznikih zavežemo, ker je pač taka navada v Evropi, ki pa bi bili v teh naših trdih delavniških časih za silo lahko tudi brez nje. Ali je to ozko gledanje še dediščina kapitalističnega sistema, ko je bila bela krizantema v siromakovi gumbnici greh in upor? Ali je neke vrste ljubosumnost? Ker je bila morda njim samim odrečena, pa je ne poznajo in jo zato zanikajo? Socializem ne pomeni samo tarifnega pravilnika in sindikalnega sestanka in članarine in 1. maja in delitve dobička, socializem je vse več. Socializem je pesem dela, zavest vedrega ponosa, da ustvarjamo, da pomagamo pri ustvarjanju novega sveta, toplejšega, lepšega, zase in za vse bodoče rodove, ki jim mi pripravljamo polnost življenja, da bo ves svet z vsemi njegovimi vrednotami in lepotami njihov in nikdar več monopol privilegirancev. Človek, ki ne zna več kakor samo streči stroju, je suženj njegov, a gospodar mu bo postal šele, ko mu bo spoznal globlji smisel. Zato pa mu je potrebno široko obzorje, ki mu ga bo dala skrbno pretehtana in široko zajeta izobrazba.

Izobrazba in kultura sta v socializmu enako potrebni kakor tovarna in stroj. In zato je vsak, ki ji še, vede ali nevede, hote ali nehote, ovira pot in razvoj, sovražnik socializma.

*

Izobrazba novega učitelja obvezne splošno izobraževalne šole naj bi obsegala:

1. obvezno osemletno splošno šolo;

2. štiri ali pet letnikov sedanje »višje« gimnazije ali kakor se bo ta stopnja po reorganizaciji že imenovala, ki bi mu dala dovolj podlage v splošnih predmetih;

3. štiri leta Pedagoške visoke šole, kjer bo dobil, zdaj že primerno zrel in resen, temeljit vpogled v vso problematiko svojega bodočega poklicnega dela.

Absolvent naj bi bil potem obvezno vsaj pet let nastavljen na višje organizirani šoli, kjer se bo uvedel v pestrost prakse. Tega mu šola dati ne more, a mu bo s tem prihranjen velik del tavanja in lastnega iskanja in poskušanja, ki je sedaj le prepogostokrat izčrpavalo moči mladega učitelja in oviralo njegovo rast. Po tem času bi bil spet obvezno premeščen na mesto, kjer bo moral in zdaj tudi že mogel samostojno delati. Na tem ali na podobnem mestu naj bi potem ostal deset do petnajst let. Za napredovanje v višjo skupino naj bi opravljal izpite, kakor jih imajo že davno uvedene nekatere države s staro pedagoško tradicijo in slovesom (Švica). Tak izpit naj bi pokazal, kako zna kandidat povezovati učni načrt z življenjem, to je, s potrebami skupnosti, drugič, kako je kandidat seznanjen z najvažnejšo strokovno literaturo, ki je izšla v času od njegovega zadnjega izpita (ta literatura mu mora biti brezpogojna dostopna iz sredstev skupnosti, drugače tega ne moremo zahtevati od njega, dokler se prilike bistveno ne zboljšajo), in tretjič, kandidat bi naj v obliki pismene teme, ki bi si jo sam izbral, pač po tem, kakorkoli je ves ta čas pač deloval, pokazal, kako je povezan tudi z izvenšolsko ljudskoprosvetno, gospodarsko itd. problematiko svojega kraja. Povišica, ki bi bila vezana na ta izpit, bi morala seveda biti vabeča, da bi sporedno z njegovo vedno večjo prakso in razgledanostjo po stroki rastlo tudi njegovo notranje zanimanje za poklic, z njim kvaliteta dela in z njo njegova družbena vrednost in z njo njegova družbena veljava, ki je danes namreč mnogo premajhna, to pa ne in še davno ne samo po njegovi lastni krivdi.

*

Drugi del vprašanja je »mogel«.

To je predvsem vprašanje njegovega moralnega lika. Ni vsak, kdor uči, že samo zato tudi res učitelj. Tega bi se morali tisti, ki s tem upravljajo, mnogo bolj zavedati, kakor pa dostikrat se. Humanost je lepa stvar, zelo lepa stvar, ampak — služba je eno, socialno skrbstvo pa drugo. Humanost na napačnem mestu postane družbeno škodljiva. Naj se učitelj, ki ni učitelj, rajši loti drugega posla. Vedno bodo taki; kaj bi. Tudi na zajca, ki mi hodi glodat mlado drevje, nisem jezen, samo zavarujem se pred njim. Če sem pameten, seveda. V našem poklicu je že sama indiferentnost strupena. Komur je učiteljski poklic samo tenek kos kruha in nič več, ne bo imel v njem uspeha in družba ne od njega koristi. Samo kdor iz vsega svojega srca vanj veruje, bo rodoviten. Iz tega studenca so se napajali naši stari šolniki in vsem tistim klavrnim časom navkljub ustvarjali naravnost čudeže, dosezali uspehe, za katere jih lahko zavidamo. Študirajte zgodovino pedagogike! Nisem laudator temporis acti. Če je imela tista doba tudi kaj dobrih lastnosti, ki jih mi morda pogrešamo, jih je morala več kakor samo plačati s ponižanjem, ki je nam ostalo neznano in prihranjeno.

Rad bi stisnil roko vsem neštetim Kačurjem, ki so romali s hriba na hrib in vseeno verovali v zarjo novega dne. Težko je, ne primerjati jih... Naši mladi gredo rajši kakor službovat izven Ljubljane zanke na nogavicah pobirat in če sem porabil najbolj drastičen zgled, sem ga zato, ker je najbolj znan, čeprav jih je v najrazličnejših oblikah in stopnjah tisoč. Za takimi učitelji nam ni treba biti nič žal. Škoda edina, da ne gredo vsi taki pobirat zank! Pa so drugi bolj prebrisani in manj pošteni in si znajo pomagati. Če oblast ni dovolj »uvidevna«, pa pokličejo na pomoč moža, strica, poslanca, njegovo ženo, sploh vse mogoče zveze. Generalna mobilizacija komolcev. Poznal sem ga, ki se ni pomišljal in si je poiskal vseh in tudi najogabnejših sredstev, da je v svojo korist izpodrinil tovariša, samo da je zadovoljil svoji bolni ambicioznosti in dosegel mesto, ki bi mu sicer po nobenem poštenem in pravičnem kriteriju ne šlo. Domačega izraza za to nimamo še, strokovno se temu pravi moral insanity. Vsem tistim pa, ki nimajo ne dovolj mogočnega strica in ne dovolj brezobzirnih komolcev, ostane v grlu grenak občutek, da so druga kategorija. Da ponižani in užaljeni pri svojem delu ne bodo več peli, je odpustljivo. Nič si ne delam utvar, borba je bila in bo ostala, dokler bodo gomazeli po zemlji ljudje, krvavi pod kožo. Ampak — kakšen moralni lik bo mogel posredovati tak do nezavesti egoističen človek? Snažnih, jasnih, na sočloveka uglašenih ljudi vzgojil prav gotovo ne bo.

In zato bi bilo treba takim brezpogojno preprečiti dostop do naše mladine.

Vrata v naš poklic naj bodo na stežaj odprta, ampak ne vsem in vsakomur od kraja. Saj se moralne kvalitete vsaj do neke mere pokažejo že dovolj zgodaj, da lahko še pravočasno izločimo tiste, ki terjajo od skupnosti več, kakor pa so ji sami voljni dati. Usmerimo jih drugam, med akrobate, rokoborce, žonglerje, kamor koli, samo v šole ne. V šolo ne! Zakoni džungle ne smejo obveljati, če naj nam zraste socialističen mladi rod, vsak čas pripravljen, da se skupnosti v prid odreče vsaj tistim in takim svojim osebnim koristim, ki presegajo dovoljeno in brez strica vsem dosegljivo mero.

*

Druga, »lažja« kategorija so naši »nepremakljivi«. To so predvsem hišni posestniki (dobro, da jih ni več!) in žene raznih direktorjev (škoda, da jih ni manj!)

Ti imajo učiteljsko službo dostikrat (ne vsi, ne vedno!) za postranski zaslužek, za vsak primer, če bi šel mož na dopust; glavna skrb jim pa služba ni in edina še manj. Nekdaj je šolska oblast strogo zastopala koristi službe in se je prav malo ali nič ozirala na človeka. Dobil si dekret in si moral iti, če ti je bilo prav ali ne. Nobenega barantanja ni bilo. Danes smo prišli že skoraj v drugo skrajnost: Izbereš mesto in moraš dobiti dekret, če ti ga hočejo dati ali ne... Saj so kdaj razmere res upoštevanja vredne. Krasen je ta občutek, če veš, koliko širokega razumevanja boš deležen tudi pri vseh svojih zasebnih težavah in potrebah. Ampak treba bo le najti nekak kompromis, malo manj egoizma in malo več discipline, ker je nasprotje disxipline anarhija, in ker zahteva socializem disciplinirani ljudi, ki jih taki, ki discipline sami ne poznajo, ne bodo mogli vzgajati.

Kandidat naj že od vsega početka svojega študija računa s tem, da ne bo mogel službovati v svojem domačem kraju. Ako je absolutno navezan na to, naj si poišče rajši drugo službo. Mnogo jih poznam, ki niti sami nočejo tega, ker vedo, da bi bili ovirani. Od domačina zahtevajo ljudje rajratličnejših obzirov in prednosti, ki pogostokrat niso v skladu s koristmi šole: pri obravnavanju zamud, pri redovanju, izpitih, kaj vem, kaj še. Tudi druge okolnosti se pojavljajo, ki kvarno vplivajo, pa se jim izogniti ne da. Prizadevanje ostalega učiteljstva se razblinja, veljava šole pada.

*

Se je tudi vam že kdaj zgodilo, da ste imeli o kaki stvari kdaj kar troje različnih mnenj hkrati? Eno »po liniji«, jasno in glasno, da je treba, da je res treba, da je bil že skrajni čas za... reformo recimo, — samo malo pozneje, na šolskem hodniku, v odmoru se je ta določna oblika že močno prebarvala z vsemi mogočimi pogojniki in odvisniki če in ako, in je bil to razgovor ugodni naroda slovinskoga, kjer so se tresle gore, rodila pa komaj smešna miška ali pa še ta ne, — in še tretje, to pa strogo zaupno in zasebno, neke vrste vloga v hranilnico za tiste čase, ko se bomo zmagoslavno potrkali po prsih: Mar nisem rekel?! Ali nisem že od vsega početka vedel?! Hahahaha! Kakšna reforma šole, prosim vas, klopi pa iz časov Franca Jožefa!!

Nikar skepse. Skepsa je strup. Klopi pri reformi šole res niso najvažnejše. Še davno ne. Tudi naša narodnoosvobodilna borba ni bila pri pogrnjenih mizah, pa je le uspela. Seveda bo delo v lepo in dobro opremljeni šoli prijetneje in mnogo laže, ampak bistvo reforme leži le drugje.

*

Morda pa ta naša skepsa niti skepsa ni, temveč samo strah pred prepihom. Navajeni smo svojega starega toplega zapečka, pa se nam ne da, da bi morali z njega in na veter, to je vse.

Če bi bilo malo tolažbe to, da se je že tudi drugim, davno pred nami, tako godilo, da

Namestitve, premestitve, upokojitve

UČITELJI:

Barbo Angela iz Cirkulan v Dornavo.

Bečaj Amalija premeščena na os. š. v Liboje.

Bevčar Nives nameščena v vzgajališču v Smledniku.

Bolka Ljudmila nameščena na os. š. v Vučji vasi.

Bratuž Marij z n. g. v Laškem v okr. Gorico.

Briley Jože iz Vzg. pob. zavoda v Radečah na os. š. v Podčetrtku.

Brumat — Kovač Pavla nameščena na os. š. v Renčah.

Butolenc — Dolenc Alojzija iz Žetal na Ptujsko goro.

Cimprič Anica nameščena na os. š. v Papežih.

Cokan Fortunat iz Braslovč v Dobje.

Černak Avguština z os. š. v Pilštanju na n. g. v Pilštanju.

Čok Avguština z it. os. š. na os. š. v Sv. Luciji.

Eržen Marija nameščena na os. š. Dol pri Hrastniku.

Farčnik Miroslav iz Gornjega grada — v JLA.

Fric Vladimir iz Vitanje — v JLA.

Gojak Milan hon. nameščen v Gračišču.

Golob Elizabeta iz Staršev v Hajdino.

Golob Stanislava iz Dobjega v Reko nad Laškim.

Grmek Stana hon. nameščena v Komen.

Hiršel Mira postavljena za uprav. pomožne šole v Tržišču.

Istenič Miran nameščen na os. š. v Grgarju.

Jamnik Ivan nameščen za inspektorja predvojaške vzgoje pri tajn. SPK — OLO Kočevje.

Jarnovič Milena iz Dramelj v Virštanj.

Jelen Milena, os. š. v Slovenskih Konjicah, na prošnjo razrešena 31. 7. 1955.

Jogan Dragica iz Vrhpolja na os. š. v Divači.

Jurjaševič — Ritonja Danijela od Jerneja pri Ločah v Maribor.

Kavšek Dušan premeščen v Palčje.

Kitek Angela s Sladke gore v Kalobje.

Komar Angela iz Podove v Mostje.

Korbar Gabrijela, uč. v p., hon. nam. na os. š. v Toplicah pri Zagorju.

Kotar Anton nameščen na os. š. na Stari gori.

Kovšca Vida hon. nam. v Velikem dolu.

Križnar Agata iz Svetine na Vransko.

Kutin Danica nameščena na os. š. v Višnjeviku.

Leskovar — Tantegel Marija iz Tepanja k Jerneju pri Ločah.

Letič Marija z n. g. v Križevcih pri Ljutomeru v Maribor.

Lipanje Julka hon. nam. na os. š. v Sežani.

Lorger Vida na prošnjo razrešena hon. službe na os. š. v Šmarju pri Jelšah.

Lutn Marija hon. nam. v Komnu.

Luša Ivan iz Trsta na it. os. š. pri Sv. Luciji.

Malešič Janko na os. š. v Mekinjah — priznanje pokojnine s 1. 6. 1955.

Meško Anica zos. š. Kostanj v Videm pri Ptuju.

Milojevič Alda iz Velikega Gradišta, NRS, na n. g. v Sežani.

Minkuš Friderika — Breda iz Boršta v Rakitovec.

Pelc Marija iz Trnovske vasi v Cirkovce.

Piščanec Branko z n. g. v Vidmu ob Ščavnici v JLA.

Plešec Valentina z os. š. Hrastnik-Rudnik na os. š. Turje.

Plevčak Mirko prem. v dijaški dom v Šmarju pri Jelšah.

Podobnik Tomaž nameščen na os. š. Loka pri Sežani.

Podržaj Vid z os. š. v Ponikvi pri Žalcu v JLA.

Praper Marija nameščena na V. n. g. v Mariboru.

Prislan Janko premeščen na os. š. Strmec.

Rajner Marija iz Ponikve pri Grobelnem v Braslovče.

Razpotnik Aleksandra nam. v vzgajališče na Planini.

Ražem Stojan z os. š. v Piranu na ital. os. š. pri Sv. Luciji.

Resnik Marija z os. š. Trbovlje II. na os. š. Mamolj.

Ribič — Žičkar Vera iz Loč v Slovenske Konjice.

Sicheri Janko z os. š. v Škofji Loki v Kranj.

Soko Ivan z os. š. v Odrancih v JLA.

Sruk Marija razrešena honorarne službe na os. š. v Štorah z 31. 8. 1955.

Šela Alojzij z n. g. v Cankovi v JLA.

Štefančič Srečko hon. nam. v Sočergi.

Štih Ema nameščena na gimn. v Novi Gorici.

Svagelj Milena hon. nam. v Stanjelu.

Tibaut Alojzij z n. g. v Rogaševcih v JLA.

Tomažič Milka iz Škofij v Puče.

Toth Marija nameščena na os. š. v Ptuju.

Turšič Anton nameščen na os. š. v Vučji vasi.

Ujčič Marija hon. nam. v Tatre.

Uran Milan s Kresnic v Mladinski dom v Dutovljah.

Vrbančič Ivan z n. g. v Vidmu ob Ščavnici v JLA.

Zalezina Kristina z n. g. v Veliki Polani v okr. Celje.

Zorko Marta iz Dobjega v okr. Ptuj.

Zupančič Marija z os. š. v Krškem v Trbovlje.

Žagar — Replič Ana z os. š. v Predmeji v Otlico.

PROFESORJI sred. š.

Aljančič Franc, namestitev na gim. v Črnomlju.

Eržen Olga, namestitev na glasbeni š. v Tržišču.

Godici Ljerka z Biološkega inštituta SAZU v Ljubljani na n. g. v Rogaški Slatini.

Hvala Mija na II. gimn. v Celju razrešena na lastno prošnjo z 31. 8. 1955.

Juretič Marija, hon. na n. g. v Žirovnici — razrešena na prošnjo s 15. 9. 1955.

Klepac Josip na glasbeni šoli v Škofji Loki — razrešen po prošnji.

Kolenik Emil nameščen na n. g. v Žalcu.

Komar Marija nameščena na gimn. v Postojni.

Krijenders — Mravljak Tatjana na I. gimn. v Celju razrešena z 31. 8. 1955.

Logar Ivana na gimn. v Kočevju razrešena s 30. 9. 1955.

Lovše Ivan s SPK — LRS k OLO Ljubljana za načelnika tajništva za prosveto.

Martinčič Ariadna nameščena na glasb. š. v Tržišču.

Murnik Ciril iz Žiri na Bled.

Orel Breda nameščena na klas. gimn. v Mariboru.

Romih Marija razrešena na gim. v Idriji s 30. 9. 1955.

Savnik — Remic Zdenka nameščena na n. g. v Radovljici.

Sever Jože nameščen na gimn. v Kočevju.

Simončič Albin nameščen na n. g. v Hrastniku.

Škerl Ada na gimn. v Škofji Loki razrešena po prošnji z 31. 8. 1955.

Špendal Anica nameščena na učiteljišču v Mariboru.

Tarman Draga nameščena na gimn. v Škofji Loki.

Trčič Bogomir z gimn. v Škofji Loki v Ljubljano.

Tušar Svantevita nameščena na gimn. v Ajdovščini.

PREDMETNI UČITELJI:

Costa Anton z n. g. v Tržišču v Kranj.

Costa Stanislava z n. g. v Tržišču v Kranj.

Kolar — Rojnik Ivica z n. g. v Preboldu v okr. Ptuj.

Kralj Viljem razvrščen v naziv predm. uč. na n. g. v Slovenskih Konjicah.

Velkavrh Edvard nameščen na gimn. v Sežani.

STROKOVNI UČITELJI:

Kranjc Danilo nameščen na n. g. v Limbušu.

Podgoršek Marjan na n. g. v Šmarju pri Jelšah razrešen z 31. 8. 1955.

Senekovič — Veršič Marija s kmetijske š. v Rakičanu v okr. Maribor.

Serajnik Marija nameščena na glasb. š. v Mariboru.

Suša Olga hon. nam. na učiteljišču v Celju.

VZGOJITELJI:

Bedenik Hermina hon. nam. v otroškem vrtcu Pobrežje v Mariboru.

Fink Jelka hon. nam v otr. vrt. v Zagorju ob Savi.

Kavs Marija hon. nam. v otr. vrt. vKočevju — Rudniku.

Levstek Jožica hon. nam. v otr. vrt. pri os. š. v Ribnici na Dol.

Pantar Slavica nameščena v otr. vrtcu v Kočevju.

Vidmar Pavla hon. nam. v otr. vrtcu pri os. š. v Ribnici na Dol.

Kokotec Justina, otroška negovalka v vzgojnem zavodu Elvire Vatovec v Portorožu, razrešena na lastno prošnjo s 30. 9. 1955.

PREDMETNI UČITELJI:

Bojanič Marko, upokojenec, hon. namestitev v Trbovljah.

Ferenčak Danica, namestitev v okr. Ljubljana.

Gorkič Nada, hon. namestitev v okr. Gorica.

Hočevar Tatjana, namestitev v okr. Trbovlje.

Jereb Ančka, namestitev v okr. Maribor.

Jovanovič Rada, reaktivacija in dodelitev v okr. Novo mesto.

Jurko Stane, upokojenec, hon. namestitev v okr. Celje.

Klarič Matija, geometer, namestitev na Gradbeni sred. šoli v Ljubljani.

Miloševič — Jesih Štefanija s V. gimn. v Ljubljani na učitelj. v Kopru.

Onič Ivanka na n. g. v Tomaju razvrščena v naziv predm. učitelj.

Radivojevič Božena, namestitev v Kranju.

Rotman Ervin imenovan za šol. inspektorja SPK OLO Trbovlje.

Sotlar Ančka s III. gimn. v Ljubljani za ravnatelja VGS v Grobljah.

Šterbenc Peter, namestitev na ind. š. v okr. Maribor.

STROKOVNI UČITELJI:

Brglez Terezija s splošne kmet. šole na kmet. gospodinjsko šolo v Šentjurju pri Celju.

Kovačič Albin na vaj. š. za razne stroke v Idriji po prošnji razrešen.

Molan Zdenki dovoljen štud. dopust.

Premk Anton, namestitev za predvojaško vzgojo v Postojni.

Roškar Ivan, namestitev na vaj. š. v okr. Maribor.

VZGOJITELJICE:

Bon Julija v otr. vrtec v Šoštanju.

Cvetek Zofija v otr. vrtec v Brežicah.

Dekleva Marija iz otr. vrtca v Šempetru v otr. vrtec v Bilje.

Fras Kristina, hon. zaposl. v okr. Maribor.

Golanda Ana v okr. Koper.

Golja Marija v okr. Koper.

Kalšek Ivanka v otr. vrtec v Radencih, odpoved hon. službe s 1. 10. 1955.

Kos Marija v otr. vrt. v Velenju.

Spicar Mirjana v okr. Maribor.

Vesel Silva hon. nam. v otr. vrt. Rudnik—Kočevje.

Vodopivec Nada hon. pom. vzg. v vrtcu v okr. Gorica.

9. seznam

UČITELJI:

Bajželj Albina z os. š. v Zg. Luši na os. š. v Pševo.

Berden-Petkovšek Sonja z n. g. v Makolah na n. g. v Hajdini.

Bernardi Norma z 8-letne š. Ravne na os. š. Krkavče.

Bežan Vilko imenovan za inšpektorja za osnovne šole v okr. Murska Sobota.

Binder Saša iz vzgajališča na Planini v okr. Celje.

Bosnič Marija, namestitev na os. š. v Semedeli.

Bratina Danilo iz JLA v Cerkno.

Bratina Vida z Malije, študijski dopust.

Bratuž Marij na gimn. v Novi Gorici.

Breže Ivan z os. š. v Izoli na vajen. š. v Izoli.

Colja Oton hon. nam. v okr. Gorico.

Cahul Štefan z os. š. v Pertoči v JLA.

Čavž Jožefa, namest. v okr. Trbovlje.

Debenjak Ema iz Reke na Elektro-gospodarsko šolo v Cerknem.

Dekleva Vladimira iz Krkavč v Koštabono.

Dobrovoljc Marta, namestitev v okraj Novo mesto.

Drenik Zdenka, namestitev v okraj Ljubljana.

Flegar Anton z os. š. v Razkrižju v JLA.

Gaberšek-Cehrer Ivanka iz Črne pri Prevaljah v okr. Ljubljana.

Horvat Bela imenovan za inspektorja za osnov. šole v okraju Murska Sobota.

Horvat Erika iz Gerlincev v Pertočo.

Hrnjak Dragica z os. š. v Grahovem na n. g. v Cerknem.

Ignjič-Bernat Anica iz Pertoče v Cankovo.

Janež-Jagodic Julija, namestitev v okr. Ljubljana.

Jelen Dragica, namestitev v okr. Murska Sobota.

Jereb Vladislava iz Dol. Trebuše v Reko — ObLO Cerkno.

Juhart-Vrabec Vida iz Cankove v Pertočo.

Juvančič Breda, namestitev v okr. Ljubljana.

Kaluša Stana z os. š. v Postojni v Prestranek.

Kerec Terezija iz Apač v Stogovce.

Keuschler Maksimilijan z os. š. v Bakovcih v JLA.

Klemenčič Rozalija s Kapele v okr. Ptuj.

Kobal Frančiška iz Ajdovščine v okr. Celje.

Kompara Mihael z os. š. Slap pri Vipavi v JLA.

Kopina Marija, namestitev v okr. Trbovlje.

Kovač Nada, namestitev v okr. Maribor.

Kregar Silva iz podjetja »Stil« v Kopru v prosv. službo v okraj Maribor.

Križ Rafaela, hon. namestitev v okr. Gorico.

Križaj Anton, namestitev v vzgajališče v Logatcu.

Kšela Jelisava z os. š. v Verženju na n. g. v Gornji Radgoni.

Kulovec Franc iz Svečine v Industrijsko steklarsko šolo v Rogaški Slatini.

Kulovec Iva iz Svečine v Ind. steklar. š. v Rogaški Slatini.

Kupljen Angela iz Cvena v Veržej.

Marolt-Koman Rada, namestitev v okr. Ljubljana.

Marušič Milan iz Krkavč, študijski dopust.

Maurovič Ivan, namestitev na Zavodu za gluho mladino v Ljubljani.

Meško Ivan, namestitev v okr. Ptuj.

Molnar Stefan z os. š. v Prosenjakovcih v JLA.

Morinc-Krohne Vida hon. nameščena v okr. Trbovlje.

Murovec Ivan imenovan za inspektorja v okraju Gorica.

Nakrst Miroslav imenovan za inspektorja v okraju Gorica.

Pajtler Franc imenovan za inspektorja v okraju Murska Sobota.

Pečnik Milena iz Podsrede v Šentjur pri Celju.

Pejnovič Matilda, uč. v pok., namestitev kot hon. upravnik dij. doma Ribnica.

Perc Pavla, namestitev v okr. Murska Sobota.

Pesjak Jožica, namestitev v okr. Trbovlje.

Pihler Marta z os. š. v Ščavnici na n. g. v Križevcih pri Ljutomeru.

Ploštajner Majda nameščena na os. š. v Topolščici.

Poje Jurij se je vrnil iz JLA, namešč. v okr. Kočevje.

Posavec Avgust z n g. v Apačah v JLA.

Potušek Justina imenovana za upravitelja os. š. v Hrastniku.

Rajer Albert postavljen za načelnika tajništva SPK pri OLO v Gorici.

Regoršek Bogomil imenovan za inspektorja v okraju Murska Sobota.

Remškar Marija, namestitev v okr. Celje.

Rodeš Albin z n. g. v Crensovcih v JLA.

Rona Šarlota z os. š. v Dolini na n. g. v Veliki Polani.

Selavšek Mira, namestitev v okr. Ljubljana.

Skok Anica iz Moščancev v Prebold

Sluga Stanislav z os. š. v Dobravljah v JLA.

Smrekar Lidija z n. g. v Cerknem na os. š. v Grahovem.

Starin Roman z os. š. v Šebreljah v JLA.

Stanjko Margerita, namestitev v Zavod za gluho mladino v Ljubljani.

Sunyog Rozalija, namest. na madž. manjš. šoli v okr. Murska Sobota.

Sušek Marija z os. š. v Tišini na n. g. v Tišini.

Šafarič Ivana, namestitev v okr. Ptuj.

Šraj Mihaela namestitev v okr. Kranj.

Steblja Vida iz Dutovelj v Zg. Lušo.

Šuštar-Kisovec Marija, namestitev v okr. Ljubljana.

Tanaskovič Milena, namestitev v okr. Gorica.

Tehovnik Anton iz Sore v Škofje.

Tribnik Dora, namestitev v okr. Maribor.

Trtnik Marija, uč. v pok., hon. namešč. na os. š. Horjul.

Tržan Cvetko iz Velike Polane na os. š. Bohor.

Turšič Anton z os. š. v Vučji vasi v JLA.

Uršič Albina z n. g. v Bovcu k Zvezi TVD »Partizan Slovenije«.

Valentinčič Ana iz Tolmina v Koper.

Vršič Mihael imenovan za inspektorja v okr. Murska Sobota.

Zavadlav Iva na Elektro-gosp. š. v Cerknem, razrešena po prošnji 1. 9. 1955.

Zidar Avgust, hon. namestitev v okr. Maribor.

Zrimšek Mirjana, namestitev v okr. Ljubljana.

Zvižaj-Pešl Karolina iz Stogovcev v okr. Maribor.

Žerdin Marija iz Negove v Odrance

Žnidar Antonija, namestitev v okr. Celje.

Žnidaršič Jožica z os. š. Bohor na os. š. Pilštanj.

PROFESORJI SRED. Š.

Albert Zlata hon. zaposlitev v Ljubljani.

Blažej-Mesojedec Marija, namestitev v okr. Trbovlje.

Brezovnik Marta, namestitev v Novem mestu.

Brišk Andrej, namestitev v Stični.

Brus Alojzija z gimn. v Novi Gorici na gimn. v Ajdovščini.

Burja Marija, honor. namestitev v vzgajal. v Smledniku.

Cvetko Štefan z gimn. v Ptuju v JLA.

Dolar Simona z gimn. na Jesenicah na TSŠ tekstilne stroke v Kranju.

Gabršček Ludvik imenovan za inspektorja SPK OLO Gorica.

Glinšek Danica, honor. zaposlitev v Celju

Globočnik Vladimir, hon. zaposlitev v Trbovljah.

Grbec ing. Virgil na Elektr. gospod šoli v Cerknem po prošnji razrešen 30.9. 1955

Grims Franc s III. gimn. v Kranju na Ekon sred. šolo v Kranju.

Hriberšek Danijel z gimn. v Ptuju v JLA.

Jamnik Nevenka, namestitev v okr. Ljubljana.

Jenko-Košir Ivanka, namestitev na gimn. na Jesenicah.

Klančnik Jože, namestitev v Soštanj (hon.).

Kotnik Stanko, namestitev v OLO Maribor.

Kretič Slavko imenovan za šefa inspekcije SPK OLO Gorica.

Levec Ivanka z gimn. v Črnomlju na VGS v Grobljah.

Logar Tatjana z gimn. v Ravnah na I. gimn v Kranju.

Lužar Ingeborg, namestitev v Kočevju.

Metelko Antonija z n. g. v Šoštanju na učiteljišče v Tolminu.

Možina Stane iz Škofje Loke v Zavod za šolski in poučni film.

Negri Franka namestitev na gimn. v Celju

Pahor Neda namestitev na gimn. v Stični

Peitl Rihard, hon namestitev v okr. Trbovlje.

Perič-Rabič Marjana, namestitev v Ljubljani.

Petrič-Turkovič Melita, namestitev na ESŠ v Ljubljani.

Pišlar Zdenka, namestitev v Mariboru.

Polak Natalija, hon. namestitev v okr. Maribor.

Sirnik Stanislava, namestitev v okr. Maribor.

Skubic Tomislav, namestitev na gimn. v Postojni

Stupan dr Helena, direktor gimnazije na Viču, reaktivacija.

Suhadolnik Stanislav z gimn. v Kopru na učiteljišče v Kopru.

Špiletič Jelka, hon. namestitev v okr. Novo mesto

Šušteršič Marko iz Kranja na eksperimentalno šolo na Prulah v Ljubljani.

Tomažič Milan imenovan za inspektorja SPK OLO Gorica.

Valentinčič Jože, imenovan za inspektorja SPK OLO Koper.

Veble Liza na glasbeni šoli v Ljubljana, reaktivacija

Zupanc Stanislav, namestitev v okr. Maribor

Zrimšek Ivan z n. g. v Hrastniku odpovedal službo, razrešen 30. 9. 1955.

Mozetič Nikolaja, nameščena kot kustos pripr. v muzeju Tolminu.

V Pulo so šli

Društvo učiteljev domžalske občine je priredilo za svoje člane izlet in obisk tovarišem v Puli. Ob prihodu so jih sprejeli zastopniki tamošnjega društva in jim razkazali zanimivosti mesta. Naslednji dan so odplули z ladjo do Reke in od tam z vlakom domov. Izlet je bil zelo poučen in so vsi sklenili, da bodo še priredili podobne izlete še v druge kraje naše domovine in se tako seznanili z lepotami in zanimivostmi naših krajev.

VAŽNO ZA VSE PROSVETNE DELAVCE!

Sredi oktobra izide prva številka novega mesečnika

»Jezik in slovstvo«

Novi list je praktično dopolnilo slovenskega pravopisa, izdaja ga Slavistično društvo, zalaga ga

ZALOŽBA OBZORJA V MARIBORU

Profesorji, učitelji, dijaki, delavci, nameščenci, novinarji, dopisniki, šole, vsi, ki Vam je pri srcu kultura slovenskega jezika, ki se trudite za lepe strokovne izraze, oklenite se tega lista. List Vam bo najboljši svetovalec v jezikovnih, pravopisnih, literarnozgodovinskih in metodoloških vprašanjih, ki se vam dan na dan pojavljajo v šoli, uradu, tovarni, na odru, pri pisanju in prevajanju.

Zaradi omejene naklade pošljite takoj naročila »Založbi Obzorja«, Maribor, Maistrova ul. 5

Celoletna naročnina za 10 zvezkov znaša 300.— dinarjev

V prepričanju, da ne bo šole, ki ne bi naročila tega tako potrebnega lista, bomo dostavili vsem šolam 1. številko. V primeru, da je šola v teku 8 dni ne vrne, jo bomo smatrali za rednega naročnika.

Ne smatrajte tega za vsiljevanje — hočemo pomagati, da imajo šole potrebno literaturo, ki jo bodo pozneje naročala, ko bo pošla.

so jih podili s peči... In da se bodo tudi ti, ki danes nam kalijo naš mir, morali jutri, po vsej verjetnosti še prej kakor mi njim, spet umakniti mlajšim... Zakon o razvoju. Kolesa se vrte. Morajo se.

*

Kajti v vsaki dobi, v vsaki družbi je šola bila in bo ostala — hvala Mariji Tereziji! — politicum. Orožje za boj med naprednimi silami in reakcijo. Ta boj ne bo nikdar dobojevan, ker se i napredne sile i reakcija porajajo vedno znova. Tudi danes vidimo, da so ostanki nekdanjih privilegirancev in njih priveski še kar trdoživi in vsak čas pripravljeni v svoj prid izkoristiti vsako našo napako in slabost. Če jih na zunaj ni več toliko slišati, to samo zato, ker smo pač nekoliko ponehali s pazljivostjo, in pa, ker so se pod težo stvarnosti potuhnili in se včasih tako mojstrsko zamaskirali in zakamuflirali, da bi lahko govorili že o pravi mimikriji.

Recimo gospodarski kriminal. To še daleč ni samo gospodarska škoda, kakor ljudje mislijo, temveč še večja politična in prav gotovo največja pedagoška. Prisluhnil sem, kako te stvari vrednotijo otroci. Otroci so odmev doma in dom je — vsaj deloma — javno mnenje. Njim se zdi to že čisto normalno in v redu, nekako dopolnilo k poštenemu zaslužku, moderna eksistenčna oblika. Kvečjemu obžaluje kdo, da še sam nima prilike. Ali je to normalno in v redu?! Gospodarski kriminal žre ob koreninah socializma! In uničil ga bo samo vsesplošen odločen in neodnehen odpor vsega ljudstva. Kdo naj ga organizira? Morda lahko tudi šola prispeva tu svoj delež? Dokler bo na repu dogajanja, ne.

*

Ali pa dejstvo, da je na našem podeželju, — mesta ne poznam — še kar neverjetno veliko svetovnonazorske zmede, da o politični nerazgledanosti in namerno ali nenamerno napačnem tolmačenju dogajanja doma in v svetu niti ne govorim. Res, — deset let je za ta gigantski preobrazbeni proces mnogo premalo. Kar sem hotel predvsem poudariti, je to, da je in da bo naša družba še dolgo sredi boja. In da se učitelj, ki je res učitelj in ne samo nameščenec, v tem boju ne more in v lastnem interesu tudi ne sme pasivizirati. Nič nikar ne vtikajmo glave v pesek, vsi smo še vse preveč nagnjeni k načelom — koeksistence... Včasih se je temu reklo slogaštvo, in vemo, da se je slogaštvo Slovencem že enkrat prav slabo obneslo. Naša pasivnost je neposredna podpora reakciji.

*

Naše učiteljstvo je v preteklosti, dostikrat ob težkih osebnih žrtvah, odigralo važno napredno vlogo. Čeprav je v svoji skromnosti, zelo neumni skromnosti! — ni obešalo na veliki zvon in je zato naši javnosti vse premalo znana. Zakaj smo sedaj postali mlačni?

Iščimo vzroke, koliko smo sami krivi in koliko je morda kriva tudi družba?! Treba je iskrene analize z obeh strani. Ampak naj ta analiza pokaže že kar koli, eno je osnovno:

Učitelj mora biti borec, pa četudi mu družba iz katerih koli vzrokov danes še ne daje polne protivrednosti za njegovo delo. Učitelj ne sme biti pasiven kakor svetnik v cerkvi in morda še v strankem oltarju povrh. Ne sme čakati in v nebo gledati, da bo prišel kdo k njemu in ga prosil pomoči. S tem ne mislim, da bi morali z zastavo in v četveroredih po vasi in mahati s pestmi in kričati. Naše delo ni kij, je vzvod... Kamen do kamna. Zidanje.

Dosedanja splendid isolation naše šole mora prenehati, — to je svrž njene reforme. Iztrgal pa bo šolo iz njene družbene osamelosti in zaostalosti samo učitelj, ki ne bo socialist samo 1. maja, temveč si bo pri vsem svojem, pa četudi še tako drobnem delu vsak dan in vsako minuto zavesten, da je zidar nove in lepše družbe. Pogumen, da se ne bo bal bunk, ki padajo v vsakem boju, ki se bo upal spoprijeti se tudi s sedanjimi klerikalci, kakor se je s starimi, upal zato, ker bo vedel, da je končna zmaga njegova.

In kadar bo tako, bo dobil tudi nove klopi in epidiaskop in televizijo in vse drugo in še več povrh.

To bo takrat, ko ga bo napredna družba začutila v svojih prednjih vrstah.

*

Tu ste videli, kako je vse medsebojno povezano. Kaj koristi še tako učen in sposoben človek, če svojega znanja in svojih sposobnosti ne postavlja v njeno službo. Če kakor moderni Shylock vnaprej terja plačilo za vsako najmanjše delo, ki ne leži strogo v mejah njegove službene dolžnosti. In če ga ne dobi, se mu s superiorno gesto umakne. Imel sem izredno nadarjenega, naravnost bleščečega dijaka, ki je na svojo pest organiziral v razredu nekak krožek, kjer je pomagal svojim šibkejšim sošolcem pri učenju. Šele pozneje sem zvedel, da so mu morali zato — vnaprej in dobro plačati, čeprav je bil sorazmerno dokaj bolje preskrbljen kakor oni. Ko sem ga prijel, mi je z elegantno ironičnim nasmeškom citiral socialistično geslo, da je vsak delavec vreden svojega plačila, in kakšen socializem bi to bil, če bi zastonj delal. Zelo težko sem se premagal in še danes mi je žal, da sem se. Končno se je na vrh vsega izkazalo še to, da ni bil pošten niti v osnovnem obsegu pojma. Zdaj ne vem, kje je in kako je z njim. Lahko pa si njegovo nadaljnjo življenjsko pot prav dobro predstavljam. Talent, kakršen je, bo s svojim sladkim in gladkim nastopom briljantno končal svoj študij in kjerkoli diplomiral in družba bo potem temu diplomiranemu ščurku poverila važno, morda celo vodilno vlogo.

Pobijajte ščurke!

*

Začarani krog. Naša družba je na svoji sedanji prehodni stopnji še vsa motna in kalna, še vsa polna starih usedlin in vrednotenj. Od nje za sedaj in naenkrat še ne moremo pričakovati polnega razumevanja za naše delo in za naše potrebe. Treba bo še mnogo truda, preden nam bo hotela pomagati in nas sploh pravilno ocenila. In brez njene pomoči spet ne moremo. Kako prebiti ta obroč?

Morda bo ravno družbeno upravljanje tisti vzvod, s katerim ga bomo dvignili. Naše delovno ljudstvo je kot nikdar poprej z vsem srcem pripravljeno pomagati šoli in tudi učitelju, če le čuti, da sta živa. In če mu le konkretno pokažemo, kaj naj in kako naj. Tu bo treba zastaviti najprej. Dobre ljudi v odbore! Ponekod je to upravljanje že lepo zaživelo, našlo vsebino svojega dela in se s hvale vredno vnemo lotilo svojih nalog. Drugje spet pa je, kolikor lahko od tu vidim, otalo vse pri starem in vem celo za primer, ki najbrž niti ni osamljen, ko se odbor od svoje predlanske izvolitve ni sestal še niti enkrat. Jasno je, da je tak odbor samo pesek v oči demokraciji in da bo treba o takih primerih voditi točnejši račun. Če predsednik ne spozna družbene važnosti naloge, ki jo je z izvolitvijo prevzel, ki jo enači z nekdanjimi šolskimi sveti ali z občinskimi prosvetnimi odbori, naj se rajši umakne ali pa ga naj umaknejo občani, da se ne bo delala škoda.

Žaloval za funkcijo verjetno itak ne bo. Pač pa bo kje težko za naslednika. Treba bo, da prevzame vsaj za sedaj tudi tu pobudo učitelj...

*

Če bi se zdaj vsaj bežno dotaknil še prvih dveh vprašanj, ki sem jih postavil na čelo članka.

Tudi v šoli velja Liebigov zakon o minimu:

Uspeh se bo ravnal po tisti hranilni snovi, ki jo bo tlom vsakokrat najbolj manjkalo. To so njene sestavine:

1. »Znal«, »mogel« in »hotel« njenega učitelja,

2. učni načrt, družbena koristnost znanja in prava delovna metoda,

3. formiranost moralnega lika učitelja in učenca,

4. materialni pogoji, v kakršnih bodo živeli šola, učenec in učitelj.

Učni načrt sam zase je, kakor se je izkazalo v zadnjih nekaj letih najbolj, praktično precej indiferenten. Njegova vrednost je odvisna od učitelja. Dober učitelj bo znal tudi iz slabega še izviti uspeh, slab pa tudi iz dobrega ne bo mogel veliko napraviti. S tem pa nikakor nočem reči, da bi ga kdo smel omalovaževati. Učni načrt je veljavni vozni red, markacija, tehtnica, in ga nihče pogrešati ne more. Pač pa se bo ravno tu pokazalo najbolj, ali je učitelj samo več ali manj spreten rokodelec ali pa je ustvarjajoč umetnik svoje stroke. Učni načrt je namreč podoben konfekcijski obleki, ki je le malokdaj in malokomu prav in jo je treba najprej šele prenarediti in popraviti. Tu pa bo učitelju treba kritičnosti in poguma. Otresti se bo moral tistega z verigami do pekla prikovanega spoštovanja do tradicije, do lajne in že zdavnaj do nezavesti oguljenih vzorcev. Pieteta je lepa reč, samo ob svojem času. Na pokopališču je zelo primerna, v moderni šoli pa ne. Tu iščemo novemu rodu novih poti.

*

Zato naj bo šola čim manj šolska. Ne rečem, naj se zdaj spremeni, kakor so nekateri mislili, v nekako zabavišče s plesom in prosto zabavo. Ravno to najmanj. Saj vemo, kako so otroci labilni in kako se težko spet osredotočijo, če jih je kaj raztreslo. Včasih je bilo mnogo manj vsega tega, kar našo mladino danes moti. Ni bilo ne kina, ne športa, ne letečih krožnikov. Otroci se morajo zavedati, da je učenje delo, ravno tako resno in važno delo, kakor očetovo delo. In še tega, da je lenuh, tisti, ki noče delati, čeprav bi lahko, zajedavec, uš.

*

Pa metoda. Koliko dela nas še čaka. Nikoli ne bomo zmogli vsega. In povrh še začeli nismo.

Prinesel sem v razred Valvazorja, pa smo prebrali nekaj poglavij. Kakšno doživetje je bilo to. Zgodovina se jim je na mah približala. Droben kvalitetni skok iz šolskega, nič kaj priljubljenega predmeta v prezanimiv nov svet.

Res ne moremo najti boljše oblike našim čitankam? Saj so jim hoteli dati dinamike, pa se je klavrno sprevrglo v burko. Oblika čitank se je preživela. Dajmo otrokom modernejšega čtiva: Časopis!

Mesečnik. Potovanja, iznajdbe, tehnika, komentarji k živemu dogajanju v svetu, esperanto, filatelija, šah, šport, spominski dnevi, ocene novih knjig, snov za proslave, dobre spisne naloge, kaj vem, kaj še vse. Vse aktualno, pisano, živo, zanimivo. To bi brali tudi starši. Z uspehom. Katera naša založba bo prva izdala leksikon za šolarje na stopnji 4. do 8. šolskega leta? Ceneno množično izdajo, kjer bi bile razne tabele, preglednice, statistike iz vsega sveta, primerjave v grafikonih, drobiž iz vseh predmetov, tujke, osnovni podatki iz literature itd. itd. Koliko bi taka knjižica pripomogla k dvigu zanimanja in k solidnosti znanja. En sam primer:

Vzemimo iztočnici?

LITOSTROJ

TEŽKA INDUSTRIJA.

Prisostvoval sem popravnemu izpitu iz zemljepisja. Dijak je znal«, da se je vse kadilo za njim. Vso Anglijo podolgem in počez. Reke, zalive, mesta, gorovja, industrije vse tri, lahko, srednjo in težko. Pa me je vrag zmotil, da sem se vtaknil vmes: Kaj pa je to, težka industrija? Molk. Kratko moje pojasnilo. Še eno vprašanje: Ali imamo kaj težke industrije tudi pri nas? Molk. Potem sem mu hotel pomagati, sem mu rekel: Litostroj. Litostroja se je mladi mož spomnil, samo da ni vedel, kaj tam delajo. Pa me je zabil: Saj to ni v Angliji! Zato mu ni bilo treba vedeti! Prav je imel!

(Nadaljevanje na 4. strani)

Vzgoja mišljenja v naših šolah

Morda bi upravičeno trdili, da splošno prenatrpanega učnega načrta mnogokrat učitelji in profesorji prisiljeno zaidejo pri pouku v verbalizem. Zadovoljijo se, da jim dijak gladko odgovori na stavljeno vprašanje, ki se dosledno ujema z napisanim tekstom v knjigi ali zvezku. Brž ko spremene vprašanje, se dijak že lovi. Kako torej delati, da bo dijak znal miselno in ne mehanično razčleniti neko nalogo? Vzgoja mišljenja je dolg proces in se pričenja sistematično že pri igranju. Zaznave, nato predstave, asociacija teh in slednjič krona teh stopenj — mišljenje. Razvoj sam torej nujno zahteva nazornost, na katero pa kaj radi pozabljamo. Pripovedujemo celo uro in pozabimo celo na kredo. Ob koncu napišejo še dijaki tekst, ki so ga poslušali, v zvezke, in na videz dobra ura je klavrno končana. Ali je potem še čudno, če se dijaki oprimejo teksta v knjigi in se ga nagulijo, ker ga sicer ne razumejo. Važno učno načelo — demonstracija — je pri taki uri popolnoma izpadlo.

Zdi se mi potrebno, da opozorim na »živo« nazornost v prvih dveh razredih gimnazije. Večkrat slišiš: »V osnovni šoli je bil moj otrok odličen, v gimnaziji pa je samo dober ali zadosten!« Da, to drži. Delno je tu krivda predmetnega pouka, kajti enega očeta je otrok zamenjal z mnogimi. Delno je tu treba razumeti prehod, ko je težišče dijakovega dela doma. Tretja in največja krivda bo ravno v tem, da učitelji često predavajo. Posebno novopečeni učitelji, ki prihajajo z univerz in VPŠ, hočejo navadno stresti vse znanje, ki so si ga nabrali med študijem, in predavajo, predavajo... Ko govorimo o nazornosti kot temelju za razvoj logičnega mišljenja, naj poudarim, da so važna sredstva za ponazoritev razne skice, diagrami, tabele, obrisne slike in zemljevidi. Nujno je, da prav vsako snov spremljamo s ponazorili. Zelo, zelo važen pripomoček je tu barvasta kreda, saj opravlja kar dve (vzgojni) nalogi hkrati: vzbuja fantazijo in dijaku navaja, da si podčrtana ali očrtana mesta bolj zapomni. (Ko obravnavamo stavčne člene, jih bomo istovetili s členi verige in jih nato obarvali z različnimi barvami: povedek z rdečo, osebek z modro itd.)

Šele potem ko bodo dijakove predstave jasne in čiste, — kar smo dosegli z dobrimi ponazorili — se lahko približamo asociaciji teh ali materialno: povezavi možganskih centrov, ki rode misel.

Ne bi bilo prav, če bi dijake dobesedno razvajali s ponazarjanjem, istočasno pa od njih ne zahtevali. Hebristična metoda pouka je o tem že spregovorila.

Prav sleherna ura naj bi bila prežeta z vprašanji, ki zahtevajo temeljito razmišljanje. Dejali boste: »Če bomo pri vsaki uri zastavljali samo vprašanja, ne pridemo nikamor!« Res je! Ravno zato, ker je sedanji učni načrt prenatrpan, tega dosledno ne izvajamo. Vendar pa zato ne smemo tega zanemarjati. Če bi vsak dan vsak predavatelj zastavil samo eno vprašanje, o katerem bi dijak naporno razmišljal, bi jih bilo vsak dan 5—6, tedensko 30, letno že kar 1200! Ko omenjam vprašanja, seveda ne mislim na že dolgo kot slabo blago poznana sugestivna vprašanja, na katera dijaki lahko odgovarjajo z da ali ne. (Ali se zemlja vrti okoli sonca? Je povedek najvažnejši stavčni člen? itd.)

Naj konkretno navedem, kako si zamišljam vzgojo pravilnega mišljenja v učni uri slovnice.

Smoter učne ure: Predmeti. V uvodu smo delali stavčne slike in utrjevali osebek in povedek. Pri vseh stavkih smo namerno dostavljali predmete in jih podčrtali z rumeno kredo. Ko napovem smoter, jih takoj opozorim na rumeno barvo in vprašam, na kaj prehaja glagolsko dejanje. Odgovorili bodo: »Na stvar, na predmet!« Komaj slišim besedo predmet, že napišem z velikimi črkami nad stvačne slike. Dijaki sami vprašujejo po predmetu. Na tablo napišemo kratko dispozicijo: Vprašalnice in poleg njih predmete, podčrtane z rumeno barvo. S stavčnimi slikami in pozneje z določevanjem predmetov v berilu snov še bolj utrdimo. Dijaki so sami dognali, kaj je predmet in kako se po njem vprašamo. Ko je snov dobro utrjena, dijaki sami izvedejo definicijo in si jo napišejo v zvezke.

Za razvoj mišljenja so zelo važne dispozicijske točke v obliki besed ali skic, ki jih predavatelj sam sestavi ali pa tudi dijaki (pri utrjevanju in ponavljanju). Šele ob teh točkah se bo učil dijak doma iz knjige.

Toda največkrat je tako, da celournemu predavanju sledi pripomba: »To se naučite iz knjige, od strani 73 do 76.« Ali prav tako slabi polurni razlagi sledi polurno branje iz knjige (brez opornih točk). Včasih so tudi take oblike pouka dopustne, a nikoli priporočljive, ker to ni vzgoja k logičnemu mišljenju, ni aktivno osvajanje znanja.

Vinko Šmajs

Esperantsko gibanje med učitelji

Inštitut za mednarodni jezik esperanto je že v junijski številki »Prosvetnega delavca« objavil razpis za dva počitniška seminarja esperanta za učitelje in profesorje. V juliju prvega ni bilo mogoče izvesti zaradi prepozne akcije in ker so bili interesenti že zaposleni v drugih seminarjih. Za avgust pa je bilo že toliko prijav, da so seminar lahko pričeli.

Večina obiskovalcev seminarja esperantskega jezika prej ni poznala, kakor hitro pa so se seznanili s prvimi osnovami mednarodnega jezika in z idejami, ki jih esperantsko gibanje v svetu razširja, so postali tudi oni navdušeni esperantisti. Spoznali so tudi vzgojno vrednost esperanta, saj mednarodni jezik esperanto postaja jezik vseh miroljubnih ljudi v svetu. Prav zato, ker ni last nobenega naroda, je lahko last vsakogar. Esperantist je zaveden član svojega naroda, ne pozna šovinizma, ker spoštuje vsak tuj jezik in se prizadeva za zbliževanje med narodi.

Absolventov prvega počitniškega seminarja je sicer samo 12, a ti bodo vzbudili med svojimi stanovskimi tovariši toliko zanimanja za esperanto, da bo drugo leto gotovo več reflektantov za prvi seminar, absolventi letošnjega pa se bodo zbrali v nadaljevalnem seminarju. Poleg konverzacije, slovnice in prevajanja so obiskovalci poslušali tudi predavanja o esperantski literaturi, zgodovini in organizaciji. Iz vseh teh predmetov so napravili izpit. V seminarju pridobljeno znanje je osnova, dalje pa se bodo sami izpopolnjevali z branjem in dopisovanjem, seveda pa tudi s konverzacijo, če bo le prilika zanjo.

V Sloveniji je okoli 60 učiteljev esperantistov. Večina je študirala mednarodni jezik s pomočjo dopisnega tečaja. Ta oblika študija je za učitelje najprimernejša. Čeprav je učitelj še tako oddaljen, lahko med šolskim letom študira, nekaj pridobi in ima občutek da napreduje ter se ne počuti tako osamljenega v hribih, kot bi se mogoče sicer. Med počitnicami pa si prej pridobljeno znanje v seminarju lahko utrdi in izpopolni. Po opravljenem izpitu dobi kvalifikacijo za poučevanje esperanta, ker bo Svet za prosveto in kulturo LRS potrdil diplome, ki jih je izdal Inštitut za mednarodni jezik esperanto v Ljubljani.

L. 1954 je organizacija UNESCO v posebni resoluciji ugotovila, da esperanto v celoti ustreza visokim ciljem in idealom te organizacije. Takrat so nekatere države sklenile, da bodo pričele postopoma uvajati esperanto v šole, med temi je tudi naša država. Pri nas je z letošnjim šolskim letom esperanto uveden kot fakultativni predmet na učiteljiščih, nekaterih nižjih gimnazijah in v več strokovnih šolah.

V sklopu Mednarodne esperantske lige imajo učitelji svojo posebno organizacijo s sedežem v Parizu. V Zagrebu pa je središče Učiteljske esperantske sekcije za Jugoslavijo. Kakor v drugih republikah, bomo tudi v Sloveniji skušali organizirati učitelje, somišljenike esperantskega gibanja, ti se bodo povezali z že obstoječo jugoslovansko sekcijo, ki je včlanjena v Mednarodni zvezi učiteljev esperantistov.

S. T.

Ali so višji oddelki osnovnih šol enakovredni ustreznim oddelkom nižjih gimnazij?

Konkreten primer: Na osnovni šoli v A, ki ima 6 oddelkov, je ob koncu šolskega leta učenka, ki je 6. razred dovršila s prav dobrim uspehom, izrazila željo, da vstopi v nižjo gimnazijo v B, in sicer v 1. razred. Razrednik ji je odsvetoval, ker da bo na ta način izgubila 2 leti in bi začela spet tam, kjer je bila pred dvema letoma. Učenka je vztrajala (zaradi prijateljice, ki bi skupaj hodile v šolo!) in se je vpisala v 1. razred nižje gimnazije v B.

Iz iste nižje gimnazije v B pa je ravnatelj v začetku šolskega leta napotil učenca, ki stanuje v njegovem šolskem okolišu in ki je izdelal osnovno šolo sicer uspešno, ampak samo z zadostnim redom, v osnovno šolo v A, izven svojega šolskega okoliša, češ da na gimnaziji nima prostora.

Ali je upravitelj osnovne šole dolžan sprejeti učenca iz tujega šolskega okoliša, ki ima do šole v A mnogo daljšo pot kakor v šolo v B?

Če je tak postopek upravičen, lahko torej ravnatelj nižje gimnazije odkloni vpis v gimnazijo vsakemu učencu, ki mu zaradi katerega koli vzroka ni všeč?

Po mojem je nižja gimnazija obvezno splošno izobraževalna šola in ni upravičena sprejemati boljše dijake iz tujih okolišev, slabše iz lastnega okoliša pa zavračati.

Tudi nekateri obrtniki odklanjajo absolvente višjih razredov osnovne šole, češ da ti niso enakovredni nižjegimnazijskim.

Stvar bi bilo treba nekako uradno natančneje določiti.

E. T.

DRUŠTVOM!

Ne pozabite na gradivo, ki bi ga bilo treba objaviti ob desetletnica našega sindikalnega in društvenega dela. — Pišite o svojih uspehih in neuspehih »Prosvetnemu delavcu«!

DELO, *ki bi ga morali poznati*

Uredništvo »Nove proizvodnje«, glasilo Zveze društev inženirjev in tehnikov LRS, je izdalo brošuro dr. Maksa Wrabra »O biološkem in gospodarskem pomenu gozda«. Avtor je to svoje delo spisal s tolikšno ljubeznijo za naše zelene gozdne površine, da zasluži vso pozornost. Podnaslovi v tem članku »Gozd nekdaj in sedaj«, »Slovenski gozd«, »Gozd — zeleni zaklad«, »Neposredne koristi gozda«, »Posredne koristi gozda«, »Oglejmo si najprej, kakšen vpliv ima gozd na podnebje«, »Nematerialne dobrine gozda« že povedo, kako skrbno je avtor obdelal to snov.

Iz tega dela se da doumeti velevažna vloga gozda za človeško življenje in za gospodarstvo. Gozd je prikazan kot najpopolnejša življenjska skupnost mnogih živih bitij, ki s svojim mogočnim vplivom posredno in neposredno odloča o človeški usodi, deleč nepregledno vrsto materialnih in nematerialnih dobrin. S krčenjem gozda se začenja človeška kultura zgodovina, z uničenjem gozda pa se konča. Nepravilno in pretirano izkoriščanje gozda ima za posledico pešanje gospodarstva, zlasti kmetijstva, uničenje gozda pomeni gospodarsko propast. Vse avtorjevo razpravljanje izzveni v klic: Čuvajmo naše gozdove, varčujmo z lesom!

Avtorju in »Novi proizvodnji«, ki je založila to delo, je treba izreči zahvalo. Saj Slovenci doslej nismo imeli take literature. Začeli smo posnemati tudi v tem naprednejše narode n. pr. Fince, ki znajo že otrokom v nežnih letih prikazati pomen gozda in vcepiti ljubezen za gozdne površine. Ko se človek vpraša, komu naj bi bila namenjena ta lepa brošura pride takoj do spoznanja; namenjena ni le našim gozdarskim in lesnim strokovnjakom, študentom na strokovnih gozdarskih šolah in Gozdarski fakulteti, marveč, bi jo morali poznati prav vsi naši pedagogi, predvsem biologi in prirodoslovci. Zaradi tega se je »Nova proizvodnja« odločila tudi za tisk precej velike naklade, ker je upoštevala število naših popolnih gimnazij, nižjih gimnazij, učiteljišč in vzgojiteljskih šol, srednjih strokovnih in gospodinjskih šol ter je poleg tega računala še s profesorji in predmetnimi učitelji-biologi.

Brošura ima tudi povzetek v srbskem, angleškem, nemškem, francoskem in italijanskem jeziku. Cena brošure je din 60 in se naroča pri upravi »Nove proizvodnje«, Ljubljana, Trabarjeva 15, telefon 22-951, tekoči račun Ljubljana 60-KB1-1142.

L. A.

Pevci so pričeli vaditi

Pevski zbor DPD »Svobode« v Domžalah je pričel vaditi in se pripravlja za nastop z novim programom. Ob pričetku sezone so imeli prijeten državni večer, na njem so zapeli že znane pesmi in znova preizkusili svoje znanje. Ugotovili smo, da so na dostojni višini in jim želimo obilo uspehov.

Zbor vodi že nekaj let z uspehom prof. Stanko Habe.

Teden otroka v Domžalah

Društvo prijateljev mladine je pripravilo lep spored za teden otroka, in sicer je bila v nedeljo slavnostna seja, na njej je govorila profesorica Milena Vodopivec, Zveza vojaških vojnih invalidov je obdarovala ta dan 80 eno in dvostranskih sirot, predvajali so mladinski film »Kekec« brezplačno, v torek je bilo zdravstveno predavanje v Kulturnem domu — predaval je zdravnik dr. Maks Kremžar, v petek pa je imel vzgojno predavanje profesor dr. Stanko Gogala, ob zaključku pa so priredili v Kulturnem domu akademijo. Občinski ljudski odbor bo verjetno kmalu odprl mlečno restavracijo v hiši, kjer je tudi slaščičarna. Tudi otroke, ki so socialno ali pa zdravstveno ogroženi, bodo obiskali in poskrbeli za pomoč. Namen imajo kupiti primerno zgradbo nekje v Primorju, da bodo tja pošiljali otroke na letovanje.

»Slovenske ljudske knjižnice«

Založba »Kmečka knjiga« se ni omejila zgolj na izdajanje knjig za potrebe kmečkih gospodarstev, ampak se vsebolj uveljavlja tudi s publikacijami splošno prosvetnega značaja. Tako je založila in poslala na knjižni trg tudi Gerlančevo razpravo »Slovenske ljudske knjižnice«. S tem smo Slovenci dobili po vojni že drugi pregled našega ljudskega knjižničarstva, ki v kolikor gre za ljudske knjižnice, v marsičem izpopolnjuje oris te prosvetne dejavnosti v publikaciji Društva bibliotekarjev Slovenije iz leta 1951 (Slovenske knjižnice — pregled ob 400-letnici slovenske knjige).

Knjiga je za ljudskoprosvetnega delavca zelo zanimiva, o čemer govore že naslovi poglavij: Prvi poizkusi; Čitalniške in farne knjižnice; Ljudske knjižnice do prve vojne; Ljudske knjižnice med obema vojnama; Ljudske knjižnice v novi Jugoslaviji; Imenik javnih ljudskih knjižnic v LRS po stanju 1954.

Avtor je podrobneje obdelal ljudsko knjižničarstvo v novi Jugoslaviji, posebej pa še prikazal sedanje stanje z Imenikom in pa z Zapiski na robu popisnic.

Za prosvetne delavce bo dragocena ugotovitev, da je od 638 oseb, ki vodijo javne knjižnice pa jim knjižničarstvo ni poklic 294 učiteljev. Največ knjižnic (45%) vodi torej učiteljstvo; v nekaterih krajih so tudi tri četrtine knjižničarjev učitelji. Preseneča pa v primerjavi z deležem učiteljstva delež profesorjev, od katerih se jih le 7 ukvarja z vodstvom ljudskih knjižnic. (Zdi se, da so ljudskoprosvetna domena le-teh predvsem Ljudske univerze, večerne šole in tečaji.)

Pet strani obrobnih zapiskov osvetljuje trnovo pot ljudskega knjižničarstva na svojski način. Mogoče še bolj od številk so poučne te opombe na popisnih lističih. Želeti bi bilo, da dosežejo namen, zaradi katerega so bile objavljene...

M.

PESTRA RAZSTAVA V ZGORNJI KUNGOTI

V okviru prvega občinskega praznika občine Zg. Kungota je bila na pobudo bivšega predsednika občine tov. Frasa prirejena kmetijska, šolska, knjižna, filatelistična in športna razstava. Zelo pohvalno se je izrazil o tej razstavi predsednik komune tovariš Srečko Globačnik ter dal posebno priznanje kmetijcem in pa prosvetnim delavcem. Prav tako je je pohvalil tudi republiški poslanec tov. Franc Zalaznik-Leon.

Prosvetni delavci so vzorno prikazali delo na naših šolah. Risbe, zvezki, krasno ročno delo in razni drugi tehnični aparati kakor tudi lutkovna razstava so želi obilo priznanja med obiskovalci. Še bolj zanimiva pa je bila športna razstava, za njo je bil zadolžen strokovni učitelj tov. Kogelnik. Prikazan je bil namreč celotni Tabor MEJAŠ iz Svečine, ki je to leto uspešno taboril v Poreču. Krasno imitiran gozd je obiskovalca premotil, da ni vedel, ali je v kakšnem gozdičku ali v učilnici osnovne šole. Zelo bogata športna literatura, serija žog, namizni tenis ter razno drugo telovadno orodje je dalo obiskovalcu vedeti, da je telesna vzgoja našla polno pristašev tudi v tem koncu naše domovine ter da se prosvetni delavci zavedajo važnosti in vloge, ki jo igra telesna vzgoja pri vzgoji naše šolske mladine.

Drugi del razstave je obsegal književnost in filatelijo. Najnovejše zbirke knjig nam dokazujejo, da tudi kulturno izobraževanje našega kmečkega ljudstva ni zapostavljeno. Ljubitelji znamk so to pot tudi prišli na svoj račun in bogata zbirka znamk jih ni razočarala.

OBNOVILI SO DVORANO

V Domžalah je bila DPD »Svoboda« letos dokaj delavna, saj je imel pevski zbor nekaj uspelih nastopov, a tudi dramska družina ni počivala. Ker je bila dvorana že precej zanemarjena, so jo v letošnjem poletju preuredili in zelo okusno uredili, tako da je treba dati vse priznanje, kajti Domžalčani so doslej že upravičeno godrnjali nad neokusno urejenostjo notranjosti kulturnega doma — Sedaj se pripravljajo na uprizoritev »Planinske rože«; gotovo bodo uspeli, kajti ljudje že čakajo z nestrpnostjo dne, ko se bodo odprla vrata tega kulturnega hrama.

(Nadaljevanje s 3. strani)

MARGINALIJE K RAZPRAVI O ŠOLSKI REFORMI

Povezavi učne snovi z življenjem bo treba posvečati obilo več skrbi kakor dosedaj. Takle droben in cenen leksikon bi to opravil mimogrede, če je že učitelj to opustil... (Ker ni bilo zapisano v načrtu, to tudi mimogrede...)

Morda bi šlo tako, da bi izhajal v polah kot priloga kakemu mladinskemu listu?

Kaj sem hotel povedati?

Čim manj bo šola šolska, tem bolje zanjo.

*

Ali grem preveč v drobnarijo, če nakažem, kako naj bi se poučevalo? Najprej treba naučiti otroka gledati, videti, spoznavati. Potem primerjati in vrednotiti, sklepati, misliti. Tretja stopnja nato odbirati, porabljati, najvišja pa iskati in spreminjati.

Prva: osnovna šola, druga: osemletka, tretja: strokovna šola, četrta: univerza.

V tej zvezi še to. Največ otrok bi rado pri izstopu iz šolske obveznosti postalo: šofer, mehanik, šivilja, prodajalka in frizerka. To ni samo puberteta, to je nerazgledanost, revščina. Krivec? Mi.

*

Ceno šole moramo dvigniti. Z zniževanjem zahtev moramo prenehati. Naj postavimo vzgojne in učne smotre take ali take, kar je zastonj, ni nič vredno. Lene in tiste, ki bi hoteli živeti na račun drugih, moramo od povsed izločiti, ne pa jih riniti po vsej sili v nekaj, od česar bo skupnost potem imela škodo. Zato pa sposobnim in vrednim čim bolj olajšati študij, da bodo mogli nemoteno razviti vse svoje sposobnosti.

*

Tudi vprašanje mani nadarjenih bomo morali nekako rešiti. Tak otrok je v normalnem razredu velika ovira. Zahteva zelo mnogo dela, uspeh pa je, ker se otroku popolnoma le ne moremo posvetiti, prav majhen in mnogo predrago plačan. Učitelj ga mora odtegniti normalnim. In jim s tem dela veliko krivico. Tudi je normalni pouk za manj nadarjene muka in torej muka in zguba na vse strani.

*

Vrtnar v rastlinjaku lahko vzgoji marsikaj, kar potem, presajeno na prosto, v slabšo zemljo, na veter, ne bo uspevalo. Tako nekako je tudi z vzornimi šolami. Po mojem naj bi bila ali vsaj poskušala vsaka šola biti vzorna, predvsem pa poizkusna. Kajti samo tiste izkušnje, ki bodo pridobljene v čim raznovrstnejših in tudi najbolj neugodnih pogojih, bodo praktično koristne. Par bežnih hospitacij — in kaj več bo še zelo dolgo nedosegljivo — je za trajno in kvalitetno poglobitev dela premalo.

*

Reforma šole je velika stvar. Ampak tudi velike stvari so vse sestavljene iz majhnih in najmanjših. Nobene pa tako majhne, da bi jo brez škode smeli zanemariti. Naša sedanja šola ima sto luknjic, ki nam sedaj po njih odteka njen uspeh v zgubo. Treba jih bo zamašiti, z reformo ali brez nje. Ne dam si vzeti, da bi to bilo manj važno ali sploh ne važno. Mislim celo, da je to osnovno!

Recimo, da pride učitelj vsakokrat samo dve minuti prepozno v razred. Kaj bi to. Ne bodimo dlakocepci. V šolskem letu da to 36 ur ali polnih sedem šolskih dni. To je pa že nekaj.

Ali pa, če ni za pouk dobro pripravljen in se recimo samo pet minut brez prave koristi lovi, ali pa jih kako drugače zgubi. To da nadaljnje tri tedne dodatnih počitnic. Skupaj cel mesec.

Nimamo samo gospodarskih kriminalcev.

Vsaka reforma je samo razvojna stopnja. Nič dokončnega v njej biti ne more. To je nekaka izmenjava obrabljenih delov med obratom:

Ne sme biti preboječa, ker bi sicer ne zalegla, niti ne zaletela, da bi obrat ne trpel. Saj se bo sproti popravljala sama. Kar smo prav zadeli, bo obveljalo, kar smo se zmotili se bo oglasilo s škripanjem. Treba samo, da prisluhnemo in trmoglavo ne vztrajamo, morda celo iz nekakih praznih prestižnih vzrokov. Predvsem pa si ne smemo postavljati Potemkinovih vasi. Saj vemo, kako je s propagando: nazadnje verjame sama sebi. Iskrenost je tu še bolj potrebna kakor kjer koli drugje. Tudi razreda ne ocenjujemo po dveh, treh najboljših, ampak skušamo dvigniti povprečje. Po zakonu o vztrajnosti se bo naša šola brez dvoma tudi po reformi še hotela vrteti po starih tirih. Navada je železna srajca. Na to moramo biti posebno pozorni. Čisto se temu izogniti morda res ne bo dalo, vendar pa moramo zavestno vsi delati na to, da ta mrtvi tek čim prej zavremo in ustavimo. Drugače bi se kmalu spet znašli prav tam, kjer smo sedaj. Reforma ne sme ostati nekaka kampanjska akcija, ki mine in je potem spet mir v hiši. Ravno miru ne sme biti. Mir je edini resen greh, ki ga lahko storimo. Dokler pa delamo, nas ne sme niti kak začasen neuspeh motiti. Ne mi sami — naše delo bo ocenil najpravičnejši, najbolj nepristranski sodnik — čas.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE V LJUBLJANI

DZS

IZDAJA ŽE 10. LETO

znanstvena dela, knjižnico pravne fakultete, prirodoznanstveno knjižnico, zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, dela jugoslovanskih piscev, svetovne klasike, sodobne svetovne romane, knjižno zbirko »Klasje« in zbirko »Knjižna polica«, pedagoški tisk, knjižnico priročnikov za učitelje, zbirko učbenikov tujih jezikov, slovarje, knjižnico za vzgojo strokovnih kadrov, poljudno poučne in strokovne knjige, umetnostne publikacije, periodiko, razne časopise in revije, vse šolske knjige in muzikalije.

IMA NA ZALOGI

učila, pripomočke in potrebščine za vse šole, vse vrste tiskovin, bogato izbiro potrebščin za pisarne, urade, ustanove, podjetja, organizacije itd.

DOBAVLJA

vse inozemske časopise, revije in knjige po originalnih cenah, ki jih obračuna po dnevnem tečaju na prostem trgu.

NA ŽELJO

Vam pošiljamo jubilejni »Katalog« knjižnih izdaj, ki je v tisku. — Sporočite naslov Državni založbi Slovenije v Ljubljani, Mestni trg 26

OB 10-LETNICI OBSTOJA DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE SE PRIPOROČAMO SVOJIM ODJEMALCEM IN ČESTITAMO VSEM SODELAVCEM!